

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane celoletno . . . 240 K
mesečno 20
za inozemstvo . . . 600
—
Oglaš za vsak mm višine
stolpca (58 mm) . . 4 K
mali oglaš do 30 mm
stolpca (58 mm) . . 3

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 16/2
Telefon št. 72
Upravištvo:
Trsarsnova ulica št. 14
Telefon št. 95.
Račun kr. post. ček. urada
št. 11.842.

Ljubljana, 7. januarja.

Dr. Vekoslav Kukovec je kot ministar za socialno politiko z ustvaritvijo delavske zbornice v Ljubljani dal slovenskemu delavcu forum, kjer mu je mogoče pokazati sposobnosti za praktično uveljavljanje socializma.

Klic po socializmu, po socializaciji gospodarstva postane povsod in vedno posebno glasen, kjer nastanejo med reveži in bogatini, med posedujočimi in neimovitimi socialne razlike kričeče krivične in nevarne. Tedaj se pojavlja z veliko energijo tendenca, odstraniti na eni strani visoke hrube bogastva na drugi strani pa zagrebsti globoke jame siromaštva na ta način, da postanejo vsi izdelki narave in dela skupna last vseh ljudi.

Od utopije socializma do znanosti je bila dolga pot: še daljša in še bolj trnjeva je razdalja med znanostjo socializma ter njegovim uresničevanjem ter prakso. Ko prihaja socializem od življenja k dejanjem, se namreč odpira predvsem veliko vprašanje, v koliko je mogoče ideal socializma udeležiti.

Delavska zbornica ne bo smela veliko teorizirati, ako bo hotela delavstvo razvojljiti. Cel niz zelo obsežnih nalog ji je po zakonu odločenih za delavni program. Pri vsem tem se nam zdi, da se bo morala njena socialna politika gibal v dveh glavnih smereh. Na znotraj nasproti delavstvu samemu in na zunan nasproti drugim faktorjem, ki imajo z njim skupno interese.

Naš delavec še daleko ni angleški, ali nemški delavec. Zaostaja daleč za njima po strokovni izobrazbi, v splošni izobrazbi, po razredni in socialni vzgoji se pa z njima še primerjati ne da.

V bistvu je veliko našega delavstva še kapitalističnega mišljenja. Če dela pridno, dela predvsem iz osebnega interesa, zlati priložnosti iz skrbi za eksistenco, ali pa iz strahu pred kontrolo. Treba bo našemu delavcu še mnogo, mnogo vzgoje in šole, da bo delal iz čuta za skupnost, iz solidarnosti prostovoljno zato, ker ga delo veseli in ker ima ljubezen do ustvarjanja tudi, če ga nihče ne nadzira.

Tudi delavcu je treba za socialnem zrelosti, ki je edina možna podlaga discipline, organizacije in uspehov. Delavska zbornica ima pred seboj brezemno polje najintenzivnejšega dela, predno bo mogla izgnati iz slovenskega delavstva posledice suženjstva celih generacij, ki je še tako ekoroninjeno v našem delu jugoslovanskega naroda.

Stališče, ki ga bo zavzemala delavska zbornica napram javnim korporacijam in delodajalcem, spada nekako v njeno zunanjo socialno politiko.

Ako naj je to delavsko strokovno zastopstvo posvečeno treznemu in nemotornemu delu za duševno in moralno poglobitev ter materijelno okrepitev delavstva, je nujna potreba, da v zunanji politiki delavske zbornice prevladuje pamet in inteligenca ter da zaostaja daleč za njimi slepa strast. Prenehati mora v interesu delavstva samega dosedaj obilgaten lov za delavske naklonjenosti, ki ga s tako vznemirjajo demagoški agitatorji. Zlostne karikature so delavski voditelji, ki namesto da bi vodili, se dajo od dogodkov voditi.

Prav je če se zagovarja opravičene zahteve delavstva in tudi z vsjo odločnostjo protestira, kadar tlačijo propadajoče mase krivice. Ravnotako pa je greh na delavstvu samem, ako se delavca sistematično zavaja v mezdne spore ter se umotno seje nespornost med delavstvom in delodajalstvom. S previsokimi zahtevami ter s surovo silo se spravlja v nevarnost obstoj pri nas še šibke industrije in nerazvite obrti, kar znači za delavca samo povečanje gora. Tudi naš delavec mora izprevideti da anarhija in komunizem, pa naj isti nastopa tudi pod firmo krščanstva, ništa v srečo vlovestva. Kdor je pripravljen uničiti vse, uniči na koncu koncev še samega sebe.

Med delavstvom in delodajalci je potreben pameten sporazum, medsebojno spoštovanje in pospiranje. Moralo je treba dvigniti obojestransko. Kadar bo splošno prevladalo mnenje, da je kapitalist, ako izkorišča, ravnotako nemoralen, kakor je nemoralen len in nezvest delavec, bo nastopila prava harmonija in splošen napredek. Le ako se bo delavska zbornica zavedala da je tudi njena naloga, sodelovati na izpopolnitvi našega narodnega gospodarstva, bo poleg trgovskilnega obrtnih zbornice postala velevažen faktor v našem nacionalnem življenju.

Dva brzovlaka frčila v Slavoniji

NESREČA PRI VINKOVCIH. — OSEM RANJENIH. — DVE LOKOMOTIVI IN ŠTIRJE VAGONI RAZBITI.

Vinkovci, 7. januarja. (Izv.) Na postaji Mikonovci, 13 km od Vinkovcev, v smeri proti Brodu, se je zgodila danes zjutraj ob 1. uri velika železniška nesreča, ki bi bila lahko zahtevala nedogledne žrtve. Zagrebški brzovlak je čakal na postaji, da se križa z beograjskim brzovlakom: Službojoč kretničar je obrnil kretnico tako, da je pripeljal prihajajoči beograjski brzovlak v največjem diru na tir, na katerem je stal zagrebški brzovlak. K sreči je strojevodja opazil pomoto. Njegovi hladnokrvnosti in odločnosti se je zahvaliti, da je rešil potnike — oba brzovlaka sta bila natičena — strohovite katastrofe. Z vsjo silo je ustavljal dirajoči vlak. Popolnoma preprečiti nesreče seveda ni mogel. Vlaka sta trčila skupaj še vedno s tako močjo, da sta se obe lokomotivi razbili, štirje vagoni in spalni voz pa so bili močno poškodovani. Štirje potniki, en ambulantan poštni uradnik, kurjač beograjskega brzovlaka in dva vojaka, ki sta se vozila brez voznih listkov v poštnem vozu, so bili ranjeni. Kakor se zadržuje, ni nihče izmed njih smrtno nevarno poškodovan, ampak so poškodbe večinoma lažjega značaja.

Iz Vinkovcev je prišel v kratkem času rešilni vlak z zdravnikom, železniškimi uslužbenci in oddelkom vojaštva. Njih skupnemu delu, pri kateremu so pomagali tudi potniki sami, se je posrečilo po velikem naporu odstraniti ovire v toliko, da sta mogla oba vlaka z novina, iz Vinkovcev došli na lokomotivama po tri in polurni zamudi nadaljevati svojo pot proti Zagrebu, oziroma Beogradu. Razbiti lokomotivi in pokvarjeni vagoni pa so seveda ostali na postaji Mikonovci.

Beograd, 7. januarja. (Izv.) Vest o železniški nesreči v Mikonovcih se je raznosila po mestu že zgodaj zjutraj in je povzročila med prebivalstvom veliko razburjenje, ker se je govorilo, da je nesreča zahtevala tudi več smrtnih žrtev. Na kraj nesreče so se takoj podali prosvetvalci časopisov, med njimi tudi vaš korespondent. Na licu mesta in v Vinkovcih smo doznali te-le podrobnosti: Železniška nesreča se je zgodila po krivdli kretničarja. Brzovlak iz Zagreba je imel nekaj zamude in je zato čakal na beograjski vlak že na postaji Mihanovci namesto na postaji Ivankovo, kakor predvidevala vozni red. Na postaji Mihanovci je trojen tir. Na drugem je stal zagrebški vlak, na tretjem pa bi imel voziti beograjski.

Prometni uradnik je opozoril kretničarja, naj postavi kretnico na tretji tir za beograjski vlak, kar je ta hotel tudi storiti. Tola med tem je že prispel beograjski vlak. Strojvodja Fistrič je opazil veliko nevarnost in je bliskovito potegnil zavoro. S tem je bila preprečena najhujša katastrofa, ker sicer bi bila uničena oba brzovlaka. Ranjenih je le osem oseb, smrtne žrtve pa ni nobene.

Velika pa je vsekakor materialna škoda. Sprejdi deli lokomotiv so močno poškodovani, ker sta se lokomotivi zaričili ena v drugo. Oba poštna voza beograjskega vlaka sta uničena, pošta razmetana, prtljajni voz zagrebškega vlaka pa je sunil s tako silo v za njim stoječi spalni voz, da ga je zajelil ter potrl stene do spodnjega kupeja spalnega voza. K sreči ni bilo v tem kupeju nikogar, sicer bi bil gotovo mrtev.

Pri razmejitvi z Madžarsko zopef prikrajšani?

Budimpešta, 7. januarja. (Izv.) «Magyar Ország» poroča iz Velike Kanize, da je razmejitvena komisija pomaknila madžarsko mejo 800 m globoko v Jugoslavijo, tako da pridobi Madžar-

ska 28 občin, kar se smatra za dose-danji največji uspeh madžarske vlade. (Od naše strani dosejaj o zadevi še ni nikakega poročila. Ured.)

Kralj odpotoval

Beograd, 7. jan. (Uražno). Nj. Vel. kralj Aleksander je danes dopoldne ob 9. uri odpotoval v Sinajo, da poseti rodbino rumunjskega kralja. V njegovem spremstvu se nahajajo minister dvora g. Dragoslav Janković, prvi adjutant general Hladčič, maršal dvora polkovnik Damjanović, poslanik svetnik Gjorđe Nastavljevič in pomočnik maršala major Jovičić.

Nova italijanska spletk

Milan, 7. januarja. (Izv.) Črnogorski komite je odposlal večeraj iz Milana na vse državilke, zbrane v Cannesu, brzojav, v katerem zahteva pravico samoodločbe za mali črnogorski narod. Brzojav je podpisan od 28 senatorjev in 56 poslancev. Italijanski nacionalistični časopisje zahteva, da italijanska delegacija na canneški konferenci z vsjo odločnostjo podpre zahtevo po obnovitvi črnogorskega vprašanja.

OMILJENJE ČASOPISNE CENZURE V RUMUNJI.

Bukarešta, 7. januarja. Uradni list priobčuje dekret, s katerim se odpravlja preventivna cenzura nad dnevniki in ostalimi časopisi po vsej rumunski kraljevini z izjemo vojaškega pasu ob meji. Prepečeno pa je še nadalje priobčevanje član-kov, ki vsebujejo napade na kralja armade in zavezniške države, dalje onih, ki povzljajo k upor in ki ogrožajo javni red.

Pojmovanje o delavstvu se danes pri nas temeljito razlikuje od onega v bivši Avstriji. Jugoslovan se zaveda, da je delavec človek enakovereden, enakoveljavnen drugim delavnim ljudem, in da ima tudi on pravico do človeka vrednega življenja. Delavec je dragocen člen naroda. Z njegovo usodo, z njegovim in njegove rodbine blagostanjem je najosnejše zvezana tudi usoda države.

Naj bi ljubljanska delavska zbornica, ki se jutri prvič sestane, izpolnila nade, ki jih stavlja nanjo delavstvo, narod in država!

Pogodba med italijanskimi in madžarskimi fašisti

NAPERJEA PROTI JUGOSLAVIJI.

Beograd, 7. januarja. (Izv.) Po zanesljivih vesteh, ki so dospelo v Beograd, med teroristično organizacijo «Probujajočih se Madžarov» in italijanskimi fašisti sklepana tajna pogodba političnega značaja. Vsaka organizacija bo drugi vedno priskočila na pomoč, kadar bo treba. Obe or-

ganizaciji bosta imeli tudi svoja akreditirana poslanika, ki bosta vzdržala vezi med njima. Pogodba sta podpisala šef organizacije «Probujajočih se Madžarov» Gombacs in fašistovski vodja Mussolini. Pogodba je naperjena v prvi vrsti proti Jugoslaviji.

Odgodišev nemških plačil

ZMAGA ANGLEŠKEGA STALIŠČA.

Pariz, 7. januarja. (Izv.) «Agence Havas» razširja sledečo vest: «Konferenca vrhovnega sveta, ki je imela nalogo, da preštudira zadevo reparacij, se posvetovala večeraj popoldne o novem angleškem predlogu. Zdi se, da je bil v večernih urah dosežen sporazum v tem zmislu, da se prizna Belgiji večji delež, kakor je bil določen prvotno. V to svrho se bodo povšlala plačila Nemčiji v gotovini, pravice Francije pa se bodo na vsak način varovale.» V splošnem vlada v Franciji glede konference v Cannesu precej optimistično razpoloženje.

Nemčija, ki ne more plačati 600 milijonov zlatih mark 15. januarja in 15. februarja, plačala leta 1922. 500 milijonov zlatih mark v mesečnih obrokih po 125 milijonov do 15. aprila leta 1923. Angleški predlogi vsebujejo sistem jamstev, ki naj zagotove dosego vzpostavitev finančnega reda v Nemčiji in ki se tičejo zlasti nadzorstva državne banke, zvišanja poštnih in železniških pristojbin, določitve cene za nemski premog, omejitve kroženja papirnatega denarja in uporabe od Nemčije na podlagi izvoza pridobljenih inozemskih deviz v obnovitvene svrho.

Cannes, 7. januarja. Tekom nadaljnjih razgovorov so razpravljali zavezniški ministri o predlogu, ki ga je stavil ministrski predsednik Lloyd George ministrskemu predsedniku Briand na londonski konferenci in ki stremi za tem, da bi

Beilin, 7. januarja. (Izv.) Reuterjev urad poroča z zanesljivo vira, da je vrhovni svet na konferenci v Cannesu dovolil Nemčiji delno odgoditev plačil zapadlih obrovov vojne odškodnine. Pogoji se bodo še določili.

Vrhovni svet sklicuje gospodarsko konferenco

TUDI RUSIJA IN NEMCIJA SE POVABITA.

Cannes, 7. januarja. Konferenčni odbor je sprejel nastopni sklep:

«Na konferenci zbrane zavezniške sile doglasno mislijo, da naj bi se v prvih dneh meseca marca sklicala gospodarska in finančna konferenca, na katero bi se morale pozvati vse evropske države, tudi Nemčija, Avstrija, Madžarska, Bolgarija in Rusija, da pošljejo svoje zastopnike. V Cannesu zastopane sile smatrajo, da bi taka konferenca pomenila resnično, bistveno etapo na potu gospodarske obnove srednje in vzhodne Evrope. Zavezniške sile smatrajo, da je potrebno, da se obnovi mednarodna trgovina v vsej Evropi in da se organizirajo pomožni viri vseh dežel v svrho, da se pomnoži produkcija in da se olajša trpljenje vseh evropskih narodov. Stremeti se mora za tem, da se odstranijo vse ovire, ki so na potu trgovini, da se likvidirajo silni krediti, obljubljeni slabotnejšim deželam, in da sodelujejo vsi na tem, da se obnovi normalna produkcija. Posamezni narodi si ne smejo vindicirati pravice, da drug drugemu diktirajo načela, po katerih si nameravajo v notranjosti urediti svoje gospodarsko življenje in vladni sistem. Vendar pa bi bilo samo tedaj mogoče, razpolagati z

inozemskimi kapitalijami, s katerimi naj bi se pomagalo deželam, ako bi inozemski denarni dajalci bili zagotovljeni da se bodo njihova prava in njihova lastnina spoštovala in zavaroval dohodek njihovih podjetij. Narodni ali vlade narodov, ki želijo dobiti inozemske kredite, se morajo prostovoljno obvezati, da priznavajo vse javne dolgeve in obveznosti, ki so jih napravile države, občine ali druge javne korporacije ali ki jih bodo napravile v bodočnosti, in da bodo v vseh slučajih, v katerih so trpeli škodo inozemski interesi vsled konflikcije ali skvestracije premoženja, vrnilo premoženje ali plačale odškodnino. Vsi narodi se morajo zavezati, da ne bodo delali nobene propagande, ki naj bi dovedlo do tega, da se v drugih deželah zruši red in politični sistem; ravno tako se morajo skupno obvezati, da ne bodo napadali sosedov. Zavezniške sile bi samo tedaj mogle dovoliti oficijelno priznanje Rusije, ako ruska vlada sprejme gornje določbe.»

Sklenjeno je bilo, da se bo gospodarska, industrijska in finančna konferenca sestala v Italiji. Zedinjene države bodo povabili, da se udeležijo te konference.

De Valera odstopil

Zadnji pritisk.

London, 7. januarja. (Izv.) Da bi vplival na glasovanje irskega parlamenta glede pogodbe z Anglijo, se poslužil De Valera zadnjega sredstva in je naznanil svoj odstop, da prislihi s tem parlament k izjavi, ali mu zaupa ali ne. Z njim je odstopil tudi ves njegov kabinet.

Dublin, 7. januarja. Collins in Griffith pozivljata Dal Eirean, naj se vsled demisije De Valere ne da odvrniti od posvetovanja o angleško-irski pogodbi. Dal Eirean je sklenil, da se nadaljuje razprava o pogodbli.

SINFAJNOVCI ODVEDLI ANGLEŠKEGA NOVINARJA.

Dublin, 7. januarja. (Izv.) Večeraj popoldne so vdrl oboroženi sinfajnovci v stanovalje tukajšnjega dopisnika «Timesa» in ga odvedli s seboj. «Times» poročajo, da hočejo na ta način najbrže izsiliti od njega preklic nekoga, sinfajnovcem neugodnega poročila. Na današnji seji Dail Eireana so ostali dublinski novinarji protestirali proti temu barbarstvu, toda njihovi protesti niso imeli nobenega uspeha. Večerna izdaja «Timesa» naznanja, da je bil med tem dopisnik že izpuščen in da se nahaja v Corku.

ČEŠKO POSOJILO AVSTRIJI.

Dunaj, 7. januarja. (Izv.) Okoli 20. t. m. odputuje finančni minister dr. Gürtler v Prago, da se udeleži pogajanj glede najetja avstrijskega posojila na Češkoslovaškem; pogajanja so stopila že v odločilen štadij.

Kitaisko-japonski

SDOR

Washington, 7. januarja. (Izv.) Pogajanja med Japonsko in Kitajsko glede vrnitve Santunga Kitajski so se na razorožitveni konferenci razbila in so zaradi tega kitajski delegati prosili lorda Balfourja in Hughesa za posredovanje, ki sta izjavila za to svojo pripravljenost.

Pariz, 7. januarja. (Izv.) Japonska vlada je kitajsko ultimativno zahtevo po vrnitvi Santunga odbila. Rešitev spora je odvisna sedaj samo še od posredovanja Hughesa in lorda Balfourja.

VELIKA EKSPLOZIJA NA VOJNI LADJI.

Pariz, 7. januarja. V Pireju je bila na krovu grškega torpednega rušilca velika eksplozija. Mrtvih je 50 oseb, med njimi poveljnik in več civilnih oseb, ki so bile na obali.

NOVO ZNIZANJE MEZD V ANGLIJI.

Newyork, 7. januarja. Zveza ameriških brodnikov bo v kratkem pričela pogajanja z zastopniki vseh v zvezi včlanjenih ladjedelnih glede šolast. znižanja delavskih plač.

ITALIJANSKI DIJARI NA DUNAJU

Dunaj, 7. januarja. (Izv.) Večeraj je dospelo na Dunaj 58 milanskih slušateljcev tehnike, ki se nahajajo na študijskem potovanju in so obiskali že Berlin, Leipzig, München in Dresden. Sprejel jih je dunajski župan Reumann. Italijanski dijaki ostanejo na Dunaju štiri dni.

Novo metode

Današnji čas bi označil s sledečo primerom ljudstvo leži v globokem jarku; tam tarna in vzdihuje, proklanja in se roti. Trga obleko raz sebe in je v obupu, kakor bazarier, ki je zaigral vse in ne vidi izhoda in zablode. Čez rob propada pa se sklanjajo politične stranke v svoji očiščeni. Globoko v prepado so izpustile vrvi in jih ponudile ljudstvu v rešitev. Ključno ljudstvu naj zagradi za vrvi in naj se pusti izveči ven na jasno plan — kjer ima veselico preurejeno človeška družba.

Od prevelikega kričanja in vabljenja je ljudstvo zbežano in v svojem nezaupanju misli, da so vse vrvi nagulje in ne dovolj močne, da bi ga izvele iz globin. Ven prit pa tako neizmerno hrepeni. In kolikor mogoče hitro in lahko. To neizmerno hrepenenje v ljudstvu vire, in v njem se razkubavajo vse strasti in slabosti: nevošljivost, respiracija, obup, maščevanja želja, neprednost, brezdelnost, zavest lastne nedolžnosti, sepo sovraštvo in drugi prot lastnemu bratu, ako ta leži morda malo bližje vrvi, da se po njej preje potekne ven.

Tako leži ljudstvo v prepadu in nad prepadom hodijo veliki in mali ljudje, ki so poklicani in nepoklicani k tej veliki rešilni akciji.

Akcija je težavna. Teža se ljudstvo samo zaveda. Zato je prvobitno in prevadno, predno se obesi z obema rokama za rešilno vrvo. To pa male ljudi, ki so od vseh vetrov priskakljali k rešilni akciji, sino togoti in mučna nestrpnost se jih polšača.

In izmisli so si zvižajo. Kolikor je v ljudstvu strasti in instinktov, toliko trkov so prinesli s sabo in vsak trnek so pečali posebno pikantnega črva. Poseben trnek za kmeta, posebnega za delavca, posebnega za obrtnika in vsak stanovski trnek je razcepjen še na večji ali manjši trkove, kolikor je pač v vsakem stanu različnih misli.

Tudi skromen človek ima rad pikantne jedi. Kaj šele razbrzdane ljudske strasti. Iz tega dejstva moramo prorokovati uspeh vsakemu, ki gre na lov in vzame s sabo vsaj en trnek te ali one stanovske barve; kajti v vsakem stanu so instinkti, ki vidi primejo. Kar bo nalovil, iz tega si lahko ustanovi stranko. Reči moram, da se čudim da še nimamo več strank, ko je njih ustanavljanje tako slabo.

Najbolj togoti so klerikalci, in tudi najbolj zvižajni. Ko so ogotovi, da z enim samim trnkem ne bodo ljudstva iz globin pričarali, so operativni načrt izpremenili. Posegli po Napoleonovi taktiki ločenega marširanja. Delo so jim olajšale socialistične stranke s svojo breznačelnostjo in nejasnostjo v hotenju. Prepričali so se, da znanje, vse ozdravljajoča — krščanska naučenja ni pomočnina zanesljive sredstvo. Sredi boja so se zavedli, da je ljudstvo sestavljeno iz kmetov, delavcev, obrtnikov in celo meščanov in da ga s krščansko ljubeznijo in moralno nikakor ne spravijo v en hlev. Zato so namesto ljubezni na trnek nasadili sovraštvo posameznih stanov. Vsakemu stanu so pomislili poseben trnek.

Nazvali so ga z avtonomijo stanov. Kmet bo dobil avtonomijo, istotako delavec in obrtnik. Kmetovo jezo in sovražno razpoloženje napram delavcu božajo: «Čakaj, saj bo drugače! Vse svoje pravice napram delavcu boš lahko udeležil v avtonomiji! Tam boš imel prosto besedo».

Istotako božajo delavca in obrtnika. Da pa drug o drugem ne izve, s kakšno mastjo je mazan, zato imajo vsako «Zavbo» v posebnem lončku. V «Slovencu» za obrtnika, v «Novem času» za delavca in v «Domoljubu» za kmeta. Ko bo vsak stan do dobra oborožen, potem se pa pokanje prične. Da za banke in bankiere nimajo posebnega lončka je temu vzrok samo prepričanje, da ti dobro veš, da njih ne bo nobena avtonomija naskočila.

Kdor o te rešilni akciji, o tem preprosto človeške družbe dvomi, naj bere «Novi čas» od dne 5. t. m.

Ce bi ne bili pre-estni čast, bi se smejali. Ce bi ne videli, da ljudska nezadovoljnost mora imeti hranilo, bi mislili, da so ti načrti resno preudarjeni.

Vemo, da so vse te junjske zgradbe le svetilnik v luki SLS. Leča za ljudstvo, da se že dela dan.

Nov družinski red more sloneti samo na ljudstvu, ki je zdravo duševno in močno misleno. Ta fundament pa dá le trezno mišljenje stanov, iz katerega more izvirati sporazum. Edino sredstvo je: najvišja ljudska kultura in znanost, vse drugo je demagogija, ki more imeti samo momentan uspeh.

Praški krematorij

Poslednja želja našega pretekli teden umrlega gledališkega mecenca Armeta, ki je želel, naj se njegovo truplo prepelje v Prago in tam vpepi, je napopozorila na praški krematorij. Praga je dobila svoj krematorij šele v preteklem letu: prej si ga je bil že postavil Liberec; v avstrijskih časih vpepeljevanje ni bilo dovoljeno, zato so iz Češke vozili trupla v Zitavo na Saškem vkljub temu, da je bilo to precej daleč, so bili to vrste pogrebi zelo pozni.

Po prevratu se je Praga posluževala liberskega krematorija, dokler ni prvi dobrih mesecev dobila lastnega. O 23. novembra p. l., ko so otvorili v Pragi krematorij, do konca leta (toraj v 30 dneh), je bilo v praškem krematoriju vpepeljenih 117 mrtičev (76 moških, 41 ženskih), t. j. 35 % od teh je bilo 79 Pražanov, drugi so bili iz raz-

nihi deščni krajev. V Pragi obstoja posebno društvo «Krematorij», ki poskrbi za pogreb svojih članov. Računa se, da bo vsako leto vpepeljenih do 1200 mrtičev, temu primerno so določeni tudi stroški. Berlin ima dva krematorija in ima do 5000 pogrebov, London ima štiri krematorije, v vsakem je približno 1200 pogrebov letno, istotako v Lipskem, v Curihu pa je okoli 800 pogrebov vsako leto, v Parizu 600.

Glede vpepeljevanja so, kakor znano, različni nazori. Katoliška cerkev je proti temu, da si pravzaprav za svoj anatema nima posebnih razlogov. Saj sama pravi: «Prah si bil in v prah se boš povrnil.» Ako se to zgodi trenutko ali pa tekom let, ko truplo stoji v zemlji, je vendar vse eno. Vpepeljevanje se namreč vrši na ta način, da pride kriša v prostor, kjer se vledi silno visoke vročine s truplom vrel izpremeni — pepel in ostane od vsega le mala peščica belega prahu. Ta prah se spravi navadno posebno čašo, čaša pa se vliče v posodo, ki ima obliko vrča, ki se postavi potem lahko na pokopališču v nalaže zato prirejeno steno (kolumbarij).

Za vpepeljevanje se ravnajo razni razlogi: v velikih mestih zavzemajo danes pokopališča velike dimenzije in pri razširjevanju mest pride prej ali slej na vrsto tudi pokopališče. Zdravniki navajajo higienske oziroma, mnogi pa poudarjajo tudi estetsko stran: dolgoletno trošenje v zemlji gotovo ni lepše kakor trenutno vpepeljevanje.

Našemu mecenu se njegova želja ni izpolnila. Vožnja v Prago se je zdelo preveliko. Nam najbližji krematorij je sicer v Benetkah, ki pa je vsaj v današnjih razmerah tudi toliko kot nepristopen. Zato bržčas dolgo ne bo pri nas vpepeljevanje prišlo v navalo vendar pa smo uverjeni, da bo v bodočnosti ta misel dobivala vedno več pristašev tudi v naši državi.

Politične beležke

+ Nov klerikalni poslanec. Mesto umrlega poslanca Franca Piška pride v skupščino novinar Franjo Zebot, urednik mariborskih klerikalnih listov «Straža» in «Slovenski Gospodar».

+ Slovenci in občinske volitve v Trstu. Občinske volitve v Trstu se vrše dne 22. januarja. Četudi se bodo vršile ob čisto premenjenih, za Slovence mnogo neugodnejših razmerah, bodo nastopili sami zase kot slovenska narodna stranka. «Naš nastop» — pravi «Edinost» — «ima predvsem dvoje: praktičen pomen: potrdi našo zahtevo po izvedli proporcionalnega volilnega sistema tudi za občinske volitve in zagotovi naj že sedaj, če pride do razdelitve na volilne okraje, naši slovenski okolici njeno starodavno pravico do lastnega zastopstva. Poleg tega praktičnega namena pa moramo s samostojnim nastopom uveljaviti svoj živelj kot sestaven del današnjega tržaškega prebivalstva s pravico do primernega upoštevanja v upravi tržaške občine.» Posebni odsek političnega društva «Edinost» se je konstituiral kot osrednji volilni odbor Slovenske narodne stranke za Trst in okolico.

+ Porodica nakupila odškodninski premož? Vest, ki jo je prinesel o tem «Slovenec», ki smo ga pozvali, naj pride na dan z imeni in fakti, je posneta po beograjski «Politiki». «Slovenec» je vest prepisal, pa tega ni povedal, ampak jo prodal kot svojo. S tem tuji perjem se torej klerikalci ne bodo mogli krasiti. Seveda je sedaj vest verjetnejša, kajti «Politika» je pošten napreden list. Zaveda pa ostane s tem šele zanimiva. Na dan torej z imeni in dejstvi! Zahtevamo takojšnjo najstrožjo preiskavo in kaznovanje krivcev! To pot se ne smezgoditi tako, kakor takrat, ko so listi po krivem obložili finančnega ministra dr. Kumandlija, da je hotel «zaraditi» pri angleškem posojilu, pa se je pozneje vse izkazalo za navadno brljanje Čede Mijatovića. Takrat seveda ni bilo lista, ki bi bil napadeni dal zadoščanje. Kaj še! Kar naprej obrekuje, če ni res, se bo že izkazalo! V tem slučaju mora na dan: Kdo je krivec? In potem: Pred koliko ž njim! Ali tat ali pa obrekovalce, jasnost mora biti!

+ O zmanjšanju vojske. Beograjsko «Vreme» se bavi z zahtevami klerikalcev po zmanjšanju naše armade, ki sta jih v narodni skupščini s posebnim poudarkom stavila Slovence dr. Holnjec in Hrvat dr. Šimrak. «Vreme» se čudi, kako sta mogla ravno Slovence in Hrvat staviti tako zahtevno, ko skoraj cel milijon njihovih sonarodnikov ječi pod tujo sužnjostjo in ko vsi ti pričakujejo svoje osvobodjenje le o močne in zanesljive jugoslovanske vojske! Naj gresta klerikalna gosposla Slovence in Hrvat v neodrešeno domovino in vprašata neodrešene brate, odkod pričakujejo rešitve. Gotovo dobi ta povsod enoličen odgovor: od močne jugoslovanske vojske, a ne od politikujočih strankarjev! Zato se čudi «Vreme» Slovence in Hrvatom, ki zahtevajo reduciranje naše armade, a vedo prav gotovo, da bi bile žrtve ravnalske porode še strašnejše za Slovence in Hrvate, ako bi Italijani ne poznali naše vojske!

Prosveta

NAR. GLEDALIŠČE V LJUBLJANI.

Drama.

Nedelja, 8. jan.: Popoldne ob 3. uri «Peterčkove poslednje sanje». Izv.

Nedelja, 8. jan.: «Roza Bernodova». Izv.

Ponedeljek, 9. jan.: «Pampeliška». Izv.

Torek, 10. jan.: Zaprt.

Opera.

Nedelja, 8. jan.: «Pausti». Izv.

Ponedeljek, 9. jan.: Zaprt.

Torek, 10. jan.: «Boris Godunov». C.

MOZART IN BEETHOVEN.

(H koncertom bližnjih dni.)

Jutri v ponedeljek, dne 9. t. m. bo koncert v dvorani Filharmonične družbe zakonski par Trost. Dne 12. t. m. pa se vrši istotako II. simfončni koncert gospe Dravske divizije pod vodstvom kapelnika dr. Cerina.

Na programu koncerta Dravske divizije je to pot Mozartova velika simfonija v C-duru št. 49 (po Koechlu), takozvana Jupitrova simfonija, na programu koncerta dvojice Trost pa Beethovnova sonata op. 110 v as-duru. O obeh hočemo spregovoriti nekaj besed, ker sta to dela, ki se štejeta danes med največja dela glasbene literature sploh.

Wolfgang Amadej Mozart je bil rojen leta 1756. v Salzburgu in je umrl leta 1791. Učil se je pri Haydnu in je bil eden izmed najboljših skladateljev sploh. Bil je nekak univerzalen glasbenik, ki je bil ravnatko doma v dramatičnem kakor v epičnem ali lirčnem. Tisto, kar ga je povzdignilo nad vse glasbenike njegove dobe, je bila formalna lepota in zaokroženost njegovih del, ki se odlikujejo po genialni arhitektoniki, njegova dela so nedolžni kompozicionalni umotvori v stilu strogo klasične šablone in formalne dovršenosti. Njegova glasba plemenito učinkuje na čute, toda v prineri z glasbo Beethovna je vsebinsko prazna. Mozart zadosti, malo pretirano rečeno, samo formalni čut v Sloveku. Napisal je veliko oper, ki so danes še vedno na repertoarjih vseh večjih gledališč ter 49 simfonij in neštete cerkvene in klavirske kompozicije. Njegove tri simfonije, ki so najboljše, namreč simfonije v g-molu, v es-duru in Jupitrova simfonija, so nastale v treh mesecih v letu 1788.

Leta 1801. so izvajali v Ljubljani prvič njegovo opero «Zauberfloete». To opero je napisal Mozart za dirigenta Emanuela Schikanedra, kateri jo je dal potem v Ljubljani, ko je bil imenovan na ljubljanski operi za ravnatelja. Mozart sam ni bil nikoli v Ljubljani Toda leta 1820 je priredil njegov sin Wolfgang Amadej Mozart v Ljubljani koncert, na katerem se je izvajala ena od njegovih simfonij, da je njegova uvertura k «Zauberfloete» in k «Don Juannu». Na repertoarjih slovenskih koncertov se je pojavil Mozart prvič leta 1897, ko je dirigiral dr. Cerin njegov butanski «lequiem».

Jupitrova simfonija velja za Mozartovo največjo simfonijo. Odlikujejo jo široke teme, bogata invencija, enotni značaj in harmonično osenčeno slikanje. Prvi stavek Allegro vivace ima nekaj antičnega klasičnega duha v sebi; zvišeno veselje in navdušenje za lepoto, ki plamtaj entuziastično stopnjevanjih visokov, vriskanja in pestrh slik, ter spominja na ton tolažnih uvertur. Drugi stavek je izredno globoka kompozicija, po občutenju in moči zraza najboljše del simfonije. Glavni tema stavka je nekak pobožen religiozen ton, položen je v part violin, ki igrajo tu ton sorilno. Antlantu sledi čuten, ljubek menuet. Najslavnejše del te simfonije je pa njen Finale, komponiran v obliki velike, komplcirane fuge. Po repitzi glavnega temata fuge je vstavlil Mozart tu odo, ki se prčenja tudi s fugo in sicer takozvano trojno fugo, katere glavnemu ematu sta dodelana še dva druga dodelana, dva nova temata. Finale je neosegljiv kontrapunktičen umotvor z bleščetimi kanoničnimi mitacijami. Ta stavek stoji visoko nad vsemi podobnimi leti istoimne simfonike. Ime dr. Cerin nam je porok za izreden glasben užitek pri tej simfoniji.

Beethovnova sonata v as-duru op. 110 pa v ciklus zadnjih treh klavirskih sonat, kateri je poleg devete simfonije, Misse solemnisi in uverture k «Leonori» največje, kar je Beethoven sploh ustvaril. Ciklus se zili, kakor da je njegov levj oče telaj slutil, da so to njegova zadnja dela, njegova labodja pesem. Ta zadnja dela so nekaka krona vsem drugim delom. Mojster je zbral pred koncem še enkrat vse svoje sile in je odprl v teh zadnjih sonatah vse brezlanje globine svoje tržanske duše, posegel je v dno n ustvaril iz te najgloblje lepote svoje zadnje telo, ki prekaša po globlini in zvišenosti vse poprejšnje. Tuka čut ž zvišeni etos njegove umetnosti, tu čuješ konfesijo največjega človeka svoje dobe v skoro govoreči glasbi.

Neizmerna veličina te glasbe učinkuje naravnost strahotno. Prvi stavek Moderato cantabile molto espressivo ima bolj načaj proste fantazije in ga je treba zametati iz enotne poetične ideje. V njem prevladuje kontabilnost, kontrapunktiška stopi v ozadje. Z nezmerno nežno uvolno mislijo nas uvede Beethoven v umotvor, ki se prične s sanjivim hrepenjenjem polnim tematom c-es-as-g. hes-ge-es-as, katero je mojster posebno ljubil in ki jo najdemo v njegovih delih večkrat. Potem pridejo melodije, lahko zbrisane kakor petje harfe, nakar se jame razvijati glavna misel. Drugi stavek Allegro molto

blesti otočnožarčo lepote. Stoji tretji stavek, Adagio ma non troppo z recitativom, v katerem se povzdigne glasba do svojega najvišjega izraza, do skoro govorečega. Recitativ spominja na silno recitativo v deveti simfoniji ali na recitativo v Bachovi kromatični fantaziji. Beethoven se je tiste čase zelo navduševal za Bacha, čigar najboljši interpret je bil v svoji mladosti. Recitativ je poln bolestnega nemira in prelutenje in izzvenetno presrečno Arioso dolente ki je pesem tih bolni in temne tuge. Temu stavku sled. fuga, ki je tipičen «beethoven», tako silno polna je prekipajoče moči in božanske ljubovalnosti. Zili se, kakor bi hotel mojster ta siloma prepeljati telke misli, ki so se mu vrtale v Arioso. Sonata se konča v slovesnem slavošpevu s temo preobrnjene teme fuge, ki je kakor tema v «Et vitam venturi» Misse solemnisi. Z množičnimi, šumečimi, navzdol hitečimi akordi zapre sonata.

Trosvota, ki bo igrala to sonato, je žele z njo na Dunaju velik uspeh. Pričakovati smemo velikega umetniškega užitka.

Ljubljansko občinstvo opozarjamo na koncert, ki se vrši v ponedeljek dne 9. t. m. ob 8. uri zvečer v dvorani Filharmonične družbe in kojega spored izvajata slovenska klavirska virtuoza Anton Trost in njegova soproga Cjabe Trost-Pidler. Anton Trost je naš najresnejši glasbeni umetnik, ki se je izključno posvetil svojemu instrumentu in velja v dunajskem glasbenem svetu kot najboljši tehnik klavirske igrice. Ravnatko je koncertiral v Celju, Ptujju in Zagrebu ter izvaja v Ljubljani prvovrsten klavirski program, o katerem pišemo obširneje na drugem mestu. Enako priljubljena kakor Trost je tudi njegova soproga, ki se je ravnatko vrnila z velike koncertne turneje v Češkoslovaški, katero je dovršila s sijajnimi uspehi. Dne 7. decembra 1921. pa je imela samostojen klavirski koncert na Dunaju. Glasbeni kritik lista «Neue Freie Presse» je med vsemi klavirskimi koncerti letošnje sezone omenja na prvem mestu ter se naravnost izraza o njej. — Občinstvo vabimo, da se v največjem številu odzvozi in poseti koncert ter tako vsaj moralno podpre umetnika, ki tako odlično zastopa v svoji stroki slovenski narod v tujni. Vstopnice so v predprodaji v pisarni Glasbene Matice, Gosposka ul. 8/1.

Trosvot koncert v Celju, ki se je vršil dne 5. t. m., je bil sijajno obiskan. Mala dvorana v Unionu je bila nalito polna. Na programu so bila najboljše renek-dela za klavir. Prednašanje je bilo umetniško na visini.

Muzika Dravske divizijske oblasti v Ljubljani. K že nomenjenim zanimivim točkam II. simfon. koncerta dne 12. t. m. pridemo še slavošpevi za visoki čas s spremljevanjem orkestra, najnovčje čelo Straussova; poje jih gospa Pavla Lovševa. — Vstopnice prodaja tratikva v Prešernovi ulici 54.

Akademijsko socialno-pedagoški kroček v Ljubljani priredi v ponedeljek dne 9. januarja ob osmih zvečer (na učiteljsku. l. nadst.) diskusijo o l. členu zakonskega načrta o narodnih šolah za kraljevino SHS. Od «načrta» predlagani l. člen se glasi tako-le: «Osnovna šola širi med narodom pismenost in prosveto, razvija nacionalno in državno zavest in vesko strpljivost; utrjuje moralne načela za praktično življenje in daje osnovo za nadaljno izobraževanje». K diskusiji o tem načrtu vprašanje se vabijo vsi, ki jim je na srcu ljudska vzgoja. — Odbor.

Prosvetni tečen v Novem mestu. Akademski ferijalni klub «Krka» v Novem mestu priredi od 9. do 13. t. m. «Prosvetni tečen», vrsto poljudno znanstvenih predavanj s sledečim sporedom: 9. in 10. (t. m.) «Razvoj človeka - socialnega bitja», predava Drago Mušič, cand. med.; 11. januarja «Infekcijske bolezni» a) Njih povzročitelji, Milan Ropas, cand. med.; dne 12. januarja «Infekcijske bolezni» b) Kako se jih obvarujemo, Jože Smola, cand. med.; 13. januarja «O namene in pomenu narodnega trgovstva», predava Ante Ogrin, cand. com. Občinstvo se vabi k obilnemu posetu. — Odbor.

Tečaj za poljski lezik v Ljubljani. Prva ura po novem letu se vrši v četrtek dne 12. januarja.

Sokolski vestnik

SOKOLSKO SLOVO OD STAREGA LETA.

Poinčna alegorija: Spodaj otočni sokolski starček. Poleg njega Slovenec, Srb, Hrvat, vsak v svoji narodni noš. Sredi njih široka narodna in državna trobojnica z napisom avtonomija, kmetška republika, velika Srbija. Predstavitelj vsakega plemena vleče trobojnico na svojo stran. — Nad to skupino dva orojna kovača-Sokola s klavirji nad naktom. Nad temi sokolska boginja človeških vrlin in notranje lepote, ki vodi ob desni strani sokolsko deklico z oljčno vejico v roki, znamenjem bratoljubja in sprave med rodnimi brati.

«Bratje in sestre! Prijatelj Sokolstva! Prijazno migljajo zvezde na silvestrovem nebu. Najlepše in najbolj svetle pa so one zvezde nad našo novo domovino. ki nas opozarja k elinstvu in brateli ljubezni, ki izžarevajo žar svobode in toplote človečnosti.

Ob tem pomembnem trenutku na prehodu iz starega v novo leto je našemu sokolskemu starčku mehko pri srcu. Zopet se je stekla njegova ura za eno leto.

Utrnila se je end od njegovih življenjskih zvezd. Danes mu je v tem letu zadnji-krat solnce posvetilo na njegovo sivo glavo in zadnji-krat so zlati prameni solnne toplote obilili starčkovo mehko dušo. Leto 1921. je za vedno zatoniло. Globoko razalozenje je leglo v njegovo notranjost. Njegovo oko zre naprej in nazaj: njegovi življenjski koraki so vedno bili žil grubi, njegovo sokolsko hrepenenje pa še vedno znatno oddaljeno od popolneza urešenčnja.

Bratje iste narodne robline in iste krvi se ne ljub jo v tej meri, da bi naš starček lahko mirno gledal na boleči razvoj naše državne in narodne moči, da bi se mogel udati brezskrbno sladki misli, ki mu sega tja na Gospo sveto, Gorco, Trst in Reko, tja na moje severne Baranje, Joli v Solun in Skader. Dve pa sta uteli v njegovih nadah, ki mu slatita življenje in krepita pogum: imamo za seboj nežno sokolsko mladino, prosto mentalitete sedanjega pokolenja, mladino, ki se vzgaja v novih idejah in ki raste v novh vzrokih. — Imamo svojo narodno državo, zmolno življenja, svobode in napredka. Imamo državo, ki je zmolna, da osreči svojo jugoslovanski narod in da osvobodil enkrat tudi neosvobodena brate in sestre.

Sokolstvo je poklicano, da pomaga usposobiti državo za nalogo kulturnega napredka, gnotno zadovoljitve državljanov in ureditvenje naših nacionalnih želj. Zato pa potrebujemo predvsem dobrih in pošteno mislečih državljanov, ki so vzgojeni v ljubezni do skupnih ciljev in v smislu za delo in štedenje. Tem namenom služi vse naše sokolsko prizadevanje.

Naslanjajoč se s svojim delom na velika nabela človečnosti, pravne in telesne vzgoje, na načela demokracije, svobode, bratstva in napredka je Sokolstvo doseglo do sedaj velike uspehe. Sokolstvo pa se zaveda, da z doseženimi uspehi ne sme biti zadovoljna, ker mora stremeti za tem, da gradi na njih nove še večje uspehe. Ti naj bodo na znotraj ustvarjeni moralno in telesno bolj dovršenih generacij od selanjih, na zunan pa ureditvenje naših upravičenih državnih in nacionalnih aspiracij.

Stopamo v novo leto 1922, ki je sokolsko leto prvega velikega jugoslovanskega vesokolskega leta. To bo za našo sokolsko družbo leto trilega in resnega dela! Kujmo srečo sebi, šrimo osrečujočo sokolsko misel mol široke plasti našega ljudstva! To leto bo leto sprave med plemeniskimi brati, bodi posvečeno vzroji in pravemu razumevanju dolžnosti, ki jih imamo kot državljani do lastne narodne države. Leto 1922. pa bo tudi posvečeno tudi pravčnemu upoštevanju dolžnosti, ki jih imamo kot ljudje drug do drugega. — Boginja človeških vrlin in notranje lepote, t. blagoslovi naše sokolsko delo v l. 1922!

Sokolstvo sme s ponosom gledati na svoje delo v letu, od katerega se naš poznavamo. Imamo za seboj veliko izvršeno delo, brezprimerno zgledo moralne sile, vztrajnosti, duševne in gospodarske gibčnosti, požrtvovalnosti naših sokolskih prijateljev in delavcev v telovadnici, v ošlekih in odberih. Ogromno dovršeno leto si moremo razlagati edino na ta način, da je bilo vse naše prizadevanje toploto in trajno izžarevanje v Sokolstvu odlojene energije za delo, zmišlja za skupnost in udanosti do sokolskih naukov.

Radi smo pripravljani na nove žrtve v telu in denarju, ker se zavedamo, da služimo zvesto narodu in državi. Hočemo, da nam sledi bodoče mlajše sokolsko pokolenje, prosto gnotnih skrbi sedanje generacije, ki se bo v lažjih pogojih in v še večjem obsegu posvetilo preporodnemu sokolskemu delu.

Iz govora br. starost dr. P. Pestotnika na Silvestrovem večeru Sokola I. v ljubljanskem Mestnem domu.)

Sinočnja akademija Sokola I. v ljubljanskem Unionu je izpadla zelo zadovoljivo in priča o vestnem in neumornem delu vseh društvenih odsekov. Posebno ugajale so ritmične vaje članice, kakor tudi njih proste vaje na gredih s pripukom Posplišlovo glasbo. Odobravanje pa so želi vsi ostali nastopi članov in naraščanja, kakor tudi pevske točke kvarteta «Primeje» in protizvajanja društvene orkestra. Obisk je bil dober, a res vzorna prireditve bi zaslužila še bolj-sega.

Dramatični odsek sokolskega društva na Viču priredi dane, v nedeljo dne 8. t. m. «Telovadno akademijo» s sledečim sporedom: «Mi» (deklamacija); proste vaje moške dece s palicami za leto 1922.; gojenke; proste vaje za vesokolski zlet v Ljubljani v letu 1922.; «Srbski kolon», izvaja ženska deca; deklamacija: E. Gangl «Pesem Sokolov»; proste vaje članice za vesokolski zlet v letu 1922 v Ljubljani; član: bradja; zaključno skupina; živi kipi: «Suženstvo», «Prubuda», «Osvobodjenje» in «Zmaga». Izvajajo izbrani telovadci in telovadke posameznih vrst. Začetek točno ob pol osmih zvečer.

Ježni odsek Sokola v Ljubljani naznanja članstvu, da se vrši redni letni sestanek v ponedeljek dne 9. januarja ob osmih zvečer v «Narodni kavarni».

Telovadno društvo «Sokol» v Ljubljani ima svoj redni občni zbor v nedeljo dne 22. januarja ob devetih v društveni telovadnici v Narodnem domu z običajnim dnevnim redom: Sestanek zaradi dogovora o novih odbornikih se vrši v četrtek dne 19. januarja ob dvaesetih na galeriji društvene telovadnice. Sestre in bratje, pokažite z obilno udeležbo, da vam je na srcu društveno delovanje in sokolsko delo!

Politični odmevi.

Radić

V naši francosko - angleški informativni tedenski reviji „Jugoslavija“ v Peogradu je bivši ban dr. Tomislav Tomljenović napisal o Radiću članek, ki ga priporočamo tudi svojim soujnim bralcem:

Radić je seljački sin iz okolice Siska, je srednje postave, debel in zelo kratkovišen. Je zelo dobrega spomina, ima izreden talent za tuje jezike, ter ima neko posebno kmečko premetnost. Leta 1895. se je že udeleževal demonstracij, pri katerih je bila opaljena madžarska zastava pred Jelačićevim spomenikom v Zagrebu. Pozneje je z dobrim uspehom študiral v kurzih jariške visoke šole za politične znanosti. Pod vladjo bana Khuena - Hedervarja je bil aretiran radi političnih deliktov, zlasti radi poškolovanja madžarskih napisov na železnicah. Koncem Khuenove vlade je ustanovil Hrvatsko seljačko stranko. Med svetovno vojno se je otvoreno boril za centralne sile in za monarhizem.

Predsednik in vođa hrvatske pučke republikanske stranke je razvil izvanredno demagogijo med hrvatskim seljstvom, nedovoljno pripravljenim na razpad avstro-ogrške monarhije.

Bolj ko kdo drugi je Radić poznal dušo tega ljudstva. Zato je znal slediti vsaki struji in uporabljati vsako razpoloženje, ustvarjeno, ko se je vračal domov vojnik razpršene avstro-ogrške vojske. Do konca vojne ni imel v svoji stranki več ko peščico poslancev. Ta neuspeh, ki je trajal petnajst let, ga je končno napotil, da je po osvoboditvi in ujedinjenju naroda združil vse struje nezadovoljnih z brda i dola. Sam se hvali, da je imel drugačno politiko, ko „gospoda“, v smislu, da on nikdar ne uveljavlja svoje volje.

Radiću je tako zares uspelo, da je pomnožil vrste nezadovoljnih v novi državi in jih združil. Pri zadnjih volitvah je tako ujel 49 mandatov od 93, ki so odpadli na Hrvatsko - Slavonijo. Vendar se pa s svojo stranko ni udeležil parlamentarnega dela v konstituantni Skupni Hrvatski in Slovenski. V volilni borbi je znal izrabljati vse najnižje instinkte množice, zlasti obče težave po vojni in nerodno politiko takratnih vlad, namreč politiko, ki se je vodila brez pravega poznanja hrvatskega seljaka. Končno je Radiću uspelo stvoriti takozv. Hrvatski Blok, v katerem sta vstopila (razven HRPŠ) tudi Hrvatska zajednica s 11 mandati (prejšnji Starčevićanci) in Stranka prava (bivša avstrofilna Frankova stranka) s 3 mandati. Razven v tem bloku se nahajajo hrvatski poslanci v Jugoslovanski Demokratiški Stranki, v klerikalni „ljudski“ stranki, pri dalmatinskih zemljoradnikih, pri muslimanih in pri komunistih. V Hrvatskem bloku tudi ni popolne sloge, vendar ima v tem trenutku Radić odločilno besedo.

Ta nejednotni blok ne bo mogel živeti, razven če njegovi člani ne bodo vedno slepo sledili Radićevim ukazom v najmanjših podrobnostih in tako zelo, da bo delal tudi njegove pogreške. Radić je zelo nemiren duh s posebnimi sposobnostmi seljaškega demagoga.

Pod maščarofilno unionistično vladjo bana Tomašića je Radić s svojimi poslanci podpiral bana v hrvatskem saboru in odposlal tudi delegacijo v budimpeštanski parlament. To je bila najhujša žalitev hrvatskega narodnega ponosa. Kako pa Radić podlega hipnim vplivom, se vidi iz dogodka, ki se je zgodil pozneje, ko je Radić že napravil to izredno uslugo protinarodni vladi.

Vpliven član hrvatskosrbske koalicije je našel Radića proti članu Tomašićeve vlade pred sejo sabora, na hodniku. Še to uro je Radić tako vehementno napadal vladno, da so bile njih zveze takoj pretrgane.

Do Rapalla je Radić mislil, da mu bodo velesile na temelju „prava samoodločbe“ dovolile ustanovitev neke hrvatsko-slavonske republike, ki bi bila njega izbrala za predsednika. Vsa njegova aktivnost je šla v to smer, in v ugodnih prilikah, ker neke velesile niso prave rade vidle razpada a.-o. monarhije in ena med njimi je še postala ljubosumna na jugoslovansko bodočnost. Razven tega so nekateri srbski krogi želeli, da bi se ustanovila Velika Srbija. Radić bi bil z veseljem pozdravil takšno rešitev. Sam se je tudi najbolj nadejal, da pride od inozemstva, le da je druge pošiljal po kostanj v žerjavico. On sam namreč v bistvu ni niti revolucionar niti republikanec, marveč značilen malomščan.

Po Rapallu je Radić spreminil svojo politiko. Po svoji politični vzgoji je doktrinar, ki veruje, da bi prijaznost Entente napram Jugoslaviji ostala neizpremenjena tudi, če bi se njemu sprečilo v revoluciji ustvarjati na priznanem jugoslovanskem teritoriju posebno hrvatsko republiko. V prvih mesecih po Rapallu je bil tako potr radi neuspaha svoje prve kombinacije, da je bil pripravljen spraviti se z novo državo, v federalni obliki, če bi se mu bile priznale neke radikalne zahteve seljakov. Toda še enkrat je propadel, ker je zaupal to svojo misijo nekim konservativnim zastopnikom, ki jim je bilo manj za takšne reforme in mnogo več za dosedanja destruktivno delo. Prepričan sem, da bi bil z drugačnimi zaupniki šel Radić mnoga dalj ko do „federalne države“.

Danes je Radić v položaju deklariranega legitimista, ki čaka. Nobenega koraka naprej si ne upa storiti, predno se ne zasigura novih mandatov v novih volitvah. To pričakovanje pa ga sila, da pripoveduj, seljakom, da seljaška revolucija ne more uspeti, a vkljub temu jih mora vzdrževati v stalni nezadovoljnosti. Pri tem mu pomagajo izvestne upravne nerodnosti, ki dajejo novega gradiva njegovi agitaciji. Od tod mu tudi prihaja število pristašev, ki so za iskreno jugoslovansko, seljaško in socialno politiko.

Eno zaslugo ima Radić brezdvomno. Zelo je niveliral vrste hrvatskega seljstva in nadomestil ter ubil je komunizem, avstrofilijo in klerikalizem. Do skrajnosti meglene njegove zahteve, ki se sploh ne dajo določiti, bodo obrnile bojni del njegovih pristašev v konstruktivno smor, nacionalno in jugoslovansko, čim se izkaže vlada močna, napredna in koncilijantna, to je večinska vlada (ne sestavljena). Takrat se bo tudi izkazalo, da vse to zanikanje nove države izhaja iz svetovnega poplaha, ki je dosedanje sužnje postavil pred nekaj novega in neverjetnega, pred svobodo in samostalnost. Nepraviljen narod še ni spoznal tega novega in sposoben demagog ga je nahujskal proti nekemu lažnemu „srbskemu imperializmu“. Pride pa spoznanje, in takrat se bodo pokazale jasne in čiste poteze prave narodne jugoslovanske države, močne in velike, kakor je določila usoda. Trdno verujem, da ta doba že prihaja.

Najboljša in najaktualnejša slovenska politično-gospodarska revija je brezdvomno „NJIVA“.

Politični problem srednje Evrope

Kadar govorimo o srednji Evropi, si navadno predstavljamo male države, nastale na razvalinah bivše Avstro-Ogrske ali v njeni neposredni bližini. Dočim se imenuje Nemčija, pravzaprav najmočnejša sila srednje Evrope, vedno posebe pod lastno rubriko.

Ako govorimo o političnem problemu srednje Evrope, imamo pred očmi naziranje, da je današnja politična konstelacija v Evropi le izraz trenutnega razmerja sil, razmerja, ki se lahko že v kratkem temeljito spremeni. Pri tem nismo fantasti ali utopisti, marveč se damo poučiti po politični zgodovini, ki nam kaže, da so se v Evropi politične zveze n. pr. tekot zadnjih sto let hitro in bistveno spreminjale. Danes vlada v vsej Evropi vzhodno od Rena in Soče v mednarodnopolitičnem zmislu kaos; niti v glavnih osnutkih se še ne kažejo obrisi bodoče politične grupacije.

Toda doznati njene klice, je za nas ne le interesantno, marveč naravnost življensko vprašanje. V poizkusu, priti jim nekako na sled, si vzemimo za direktivo misel, da vseznadnje mora vsak narod v politiki igrati tisto vlogo, ki odgovarja njegovi notranji moči, njegovemu številu in njegovi socialni, gospodarski ter kulturni unapredjenosti. Zato nam tedaj Rusije in Nemčija ni vzeti po današnjem stanju, ko sta videti slabejši, nego njuni sicer botežni sosode.

Najboljša pot, da si živo in pravilno predstavljamo pravo razmerje sil med državami v naši okolici, je, ako se vživimo v sledečo sliko. Vzemimo predvno stanje, ko sta bili še Nemčija in Rusija prvi velesili Evrope in vsega sveta, in mislimo si, da se likvidira avstrijsko vprašanje po geslu: Divočans! Nemčija vzame svoje, Rusija, Italija, Rumunija, Srbija, oziroma Jugoslavija svoje, in poleg njih ostanejo Madžarska, Češkoslovaško in Poljska v današnjem obsegu. Na ta način smo dobili v glavnem nekako današnje stanje, toda s pravim medsebojnim razmerjem sil.

Ko si to dobro predstavljamo, moramo konstatirati sledeči osn. problem. Sosedje razkosane „srednje Evrope“ so trije veliki narodi: Nemci, Rusi in Italijani. Ker opazujemo v politični zgodovini pojav, da si veliki narodi širijo svojo moč na račun obdajajočih jih malih narodov, imamo pričakovati tudi okrog nas isto tendenco. Ako bo izhajala ta težnja iz treh središč, se bo njih območje ravno na našem ozemlju krčilo. Iz tega sledi množina divergentnih političnih smeri med malimi narodi in njih medsebojni konflikti; to labilno stanje pa bi moralo trajati vse dotlej, da se v tej medsebojni tekmi tehnična nagne na eno stran.

Druga možnost je, da se mali narodi med temi tremi velikimi sosedi strnejo v eno skupnost, v politično zvezo, in da poskušajo tekrovati z njimi, to se pravi skušajo uveljavljati se poleg njih kot enakovreden političen činitelj.

Vse to se pravi z drugimi besedami: ali ostanemo zanaprej bojišče, kjer se bodo odigravale medsebojne tekme velikih evropskih narodov, ali pa se razvije, da govorimo konkretno, iz lanišnje male entente, velika zveza vseh držav, ki leže med Nemčijo, Rusijo in Italijo.

Ves politični problem srednje Evrope je započen v tem vprašanju, ki smo si ga zastavili. Na koncu koncev je vse odvisno od njega razrešitve: Mi si sicer lahko predstavljamo svojo usodo zasigurano na prvi ali drugi način, toda pri presojanju sodobnih dogodkov se moramo vedno iznova vračati na to prvo osnovno vprašanje.

Kadar bosta iz današnjih kaotičnih razmer začeli Rusija in Nemčija kazati svojo pozitivno, izbirajočo aktivnost,

tedaj bomo mogli šele zamisljati znake novega grupiranja. Do tihrat je vse šele ugribanje, in vse našo sedanje zveze morejo biti le enodnevni pojavi.

Rehabilitacija Rusije

Načrt, ki ga je medzavestniška konferenca strokovnjakov predložila vrhovnemu svetu v Cannesu, naglašajo potrebo brezpogojne solidarnosti vseh evropskih držav. V vprašanju gospodarske sanacije se poudarja važnost, ki jo ima rusko tržišče za svetovno gospodarstvo. Vse države, ki pridejo v poštev, pa bi morale dati jamstvo za zaščito privatne lastnine in za razborno finančno gospodarstvo.

Pariški „Temps“ se obirno havi z ruskim vprašanjem in naglašajo, da se izza boljševiškega režima pojavlja nova Rusija, ki bo prej ali slej zahtevala svoje mesto, ki ji pripada v svetu. Sovjetska vlada je sedaj edino kompetentna, da vodi nacionalno rusko politiko. Napram inozemstvu nastopa sovjetska vlada v imenu celokupnega ruskega naroda in vsled tega ne sme noben narod, ki želi biti smatran prijateljem bodoče Rusije, omalovaževati njenih zahtev. Francija nikakor ne sme priti s predlogom, da se stavi ruski narod pod kontrolo.

Gospodarska vprašanja

Štetje naše živine L 1921. in L 1910

Znani so rezultati splošnega štetja domače živine dne 31. januarja 1921. Vsakdo kdor se zanima za gospodarsko stanje naše domovine, je z radovednostjo pričakoval njih objavitve. Saj nam je mogoče z njih pomočjo spoznati, koliko je vplivala strašna vojna doba na stanje naše domače živine; v ta namen nam je le primerjati rezultate novega štetja z onimi iz leta 1910. Sicer se je predzadnje štetje izvršilo na dan 31. decembra, najmočnejše pa dne 31. januarja, toda ta mesečna razlika pada ravno v ono letno dobo, v kateri glode živine niso običajne posebne spremembe.

Ako tedaj primerjamo uradne statistične podatke iz koncem leta 1910 — tri leta in pol pred izbruhom vojne — z onimi iz začetka leta 1921 — 2 leti in četrti po njenem dejanskem zaključku, imamo priliko konstatirati sledeče:

Stanje goveje živine se ni mnogo spremenilo. Po večini so se okrajji obdržali blizu predvojnega stanja, v večni imamo sicer zaznamovati nazadovanje, toda le za neznatno število glav, so pa tudi okrajji, ki kažejo napredek z ozirom na leto 1910. Naj navedemo nekaj primerov po okrajnih glavarstvih in sicer najprej za ona, katerih obseg se z novimi političnimi mejami ni spremenil. Naštelo se je govada:

okr. glav.	L 1910	L 1921
Brezice	21.785 glav	19.382 glav
Celje	37.980 >	36.831 >
Crnomelj	14.700 >	13.787 >
Kamnik	20.621 >	18.938 >
Kočevo	20.076 >	21.113 >
Konjice	10.917 >	10.684 >
Krsko	22.719 >	23.791 >
Litija	19.596 >	20.443 >
Mozirje	7.932 >	6.364 >
Novo mesto	22.770 >	21.082 >
Ptuj	44.413 >	43.823 >
Slovenjgradec	22.868 >	22.156 >

Stanje konjske živine pa kaže akovo povsod napredovanje in to dosti znatno; redki primeri, kjer je štetje leta 1910 izkazalo višje število konj nego leta 1921, naj navedemo zopet nekaj primerov:

okr. glav.	L 1910	L 1921
Brezice	1664 konj	1726 konj
Celje	3690 >	4471 >
Crnomelj	631 >	614 >
Kamnik	2439 >	2880 >
Kočevo	2061 >	2325 >
Konjice	490 >	641 >
Krsko	3586 >	3461 >
Litija	1311 >	1842 >

Štetje naše živine L 1921. in L 1910

Daleko neugodnejše rezultate kaže prašičarja. Sicer se pri tej živinorejski panogi še najbolj uveljavlja posledica, da se je šlo enkrat koncem decembra, drugič koncem januarja, vendar ta razlog še davnno ne more opravičiti ogromne razlike med stanjem leta 1910 in 1921. Kajti zadnje štetje je izkazalo nič manj ko do 50 odstotkov znižanja števila prašičev, in sicer nam kažejo skoro vsi okrajji nazadovanje 40 do 50 odstotkov, malokje manj ponekod celo več. Poglejmo nekaj primerov:

okr. glav.	L 1910	L 1921
Brezice	30.039 praš.	14.071 praš.
Celje	46.428 >	23.189 >
Crnomelj	13.197 >	5.926 >
Kamnik	15.841 >	8.187 >
Kočevo	12.265 >	8.686 >
Konjice	12.339 >	5.859 >
Krsko	32.876 >	18.401 >
Litija	12.155 >	7.197 >
Mozirje	5.277 >	3.574 >
Novo mesto	25.102 >	13.788 >
Ptuj	74.756 >	39.173 >
Slovenjgradec	23.350 >	13.964 >

Dalje je nedvomno neposredno posledica vojne dobe, da se je število ovac pomnožilo in to v dokaj veliki meri. Ovce so začeli gojiti pri nas med vojno, ko je postalo tekstilno blago tako stransno drago in slabe kakovosti; gojiti so jih začeli znova zaradi volne, ki so jo doma porabljali. Značilno pa je, da kažejo planinski okrajji le zmerno zvišanje števila ovac ali celo nazadovanje. Evo primerov:

okr. glav.	L 1910	L 1921
Brezice	1050 ovac	1960 ovac
Celje	2.257 >	5449 >
Crnomelj	1540 >	1.602 >
Kamnik	4022 >	8872 >
Kočevo	1455 >	3744 >
Konjice	2810 >	4414 >
Krsko	847 >	1326 >
Litija	2190 >	2944 >
Mozirje	8621 >	4908 >
Novo mesto	1175 >	2292 >
Ptuj	180 >	386 >
Slovenjgradec	8440 >	13.031 >

V isti meri se je povsod zvišalo število koz, ki kaže v vseh okrajjih višje stanje nego pred 10 leti, ponekod celo nad 50 odstotkov.

Petrolej, petrolej!

Bilo je v petek popoldne, ko je zli doktor Kunibald Jesegrin strilninovo raztopino v potok.

Na vrh vode je prišla mrtva riba, trebnih je imela obrnjen navzgor.

„Tako! mrtve bi bil sedajle ti,“ si je rekel Jesegrin in se pretegnil, ves vesel, da je s trupom izlil proč tudi vse samomorilске misli in nakane.

Trikrat v življenju je že zrl dr. Jesegrin na tak način smrti in v vsakokrat ga je obdržala pri življenju nekaka nejasna slutnja, da ga je izbrala usoda za nekaj velikega, zato, da bo izvršil njeno divje, strašno maščevanje nad svetom.

Prikrat je hotel napraviti konec zato, ker so mu ukradli njegovo iznajdbo, potem, čez več let zopet, ko so ga spodili iz službe, ker ni dal miru tatu tiste njegove iznajdbe, ampak ga je vedno preganjal in ga razkrinkaval — in sedaj, ker — — — ker —

Kunibald Jesegrin je zaječal, ko se je spomnil svoje divje boli.

Vse je šlo k vragu, vse, kar je imel v življenju, vse, kar mu je bilo na svetu ljubo in drago. In samo slepo, bornirano sovraštvo tolpe, ki se na podlagi nekkih rekov in principov upira vsemu, kar ni bilo porojeno v šablani, samo tisto sovraštvo je bilo krivo vsega.

Vse mogoče si je izmislil in predlagal, vsega mogočega se je podstopil. Komaj pa se je česa lotil, je moral že nehati: pred njim je stal kitaiski zid;

tolpa teh ljubih ljudi s širokimi čeli in pa besedica „toda“.

„Bič božji, — da, tako se imenuje odrešenje. Bog v nebesih. Vsemogočni, dai, da bi mogel podirati, rušiti, dai, da bi bil Atila,“ je plamtela jeza in besnost v Jesegrimovem srcu.

Timur Lenk. Džingis Kan, ki je šepal skozi Azijo in pustošil Evropo s svojo rumeno mongolsko vojsko, vodja Vandalov, ki so šele na razvalinah rimske umetnosti našli svoj mir — da, vsi ti ljudje so mu bili sorodni, so mu bili močni, surovi bratje, rojeni in vne v istem orlovskem gnezdu.

Neizmerna, silna ljubezen do teh bitij, ki jih je ustvaril bog Siva, se je vzbudila v njem. Duše teh mrtvecev bodo z menoj, je začutil nenkrat in bliskovito je začutil v svojem telesu čisto drug tip.

Ce bi se bil tisti hip pogledal v ogledalo, bi mu čudo transfiguracije ne bilo več uganka.

Tako preidejo temne moči narave v človekovo kri, tako hitro in globoko.

Dr. Jesegrin je bil neizmerno učen, bil je kemik in mu bilo težko preriti se skozi življenje.

V Ameriki t. k. ljudje dobro napredujejo. Ni čuda da je imel kmalu dosti denarja, celo bogastva.

Naselil se je v Tampiku in si pridobil s trgovino z meskalom cel kup milijonov. Meskal je nekako narkotično sredstvo, ki uspava in dr. Jesegrin je znal preparirati meskal.

Več kvadratnih milj posestev okrog Temolka je bilo njegovih in upati je bilo,

da bodo brezštevili petrolejski vrelci, na njegovih posestvih se povečali njegovo premoženje, ki bi potem naraslo v neizmernost.

Ampak to ni bilo tisto, po čemer je hrepenelo njegovo srce. — — — Novo leto je prišlo v deželo.

„Jutri bo prvi januar 1851. In leni kreoli bodo imeli zopet povod, da bodo vse tri praznike žrl in plesali fandango,“ si je mislil dr. Jesegrin ko je gledal s svojega balkona doli na tiho morje.

„In v Evropi tudi ne bo dosti boljše. Sedajle izhajajo tam že dnevniki, ki so še enkrat bolj debeli kakor sicer in štrikrat bolj neumni. Prinašajo silke novega leta, ki je upodobljeno kot nag fantek, nove koledarje z ženskami in rogovi oblija v zraku in statistične posebnosti: da bo v terek ob enajstih, 35 minut in 16 sekund preteklo natančno devet milijard sekund, odkar se je preselil iznajditelj dvojnega knjigovodstva v zaslužni večni mir in tako dalje“ — — —

Dr. Jesegrin je še dolgo sedel tamkaj in strmel v nepremično površino morja, ki je tako nenavadno sevala od zvezd. Tako dolgo, da je bila ura dvanajst.

Polnoči! — — —

Potegnil je uro iz žepa in jo začel navijati in je navijal toliko časa, da so začutili njegovi prsti upor pri remontoaru.

Nalobko je pritiska dalje, potem močnejše — — — naenkrat — — — tib šum, pero je počilo, ura 1. obstala.

Dr. Jesegrin se je prezirno zasmeljal: „Takole brm stri pero tudi vam, vi ljub. dobi!“ — — —

Strahotna detonacija je spravila vse mesto pokonci. Tam doli na jugu nekte

je zagrnelo in mornarji so rekli, da je moralo biti t. m. doli nekje pri zemeljski kosi, približno med Tampikom in Vera-Cruzom.

Nihče ni videl odseva kakega ognja in tudi svetilniki niso ničesar signalizirali.

Grom? Sedaj? In ko je nebo tako jasno? Nemogoče. Toraj najbrže potres.

Vse se je krizal, samo ostirji so šlele kakor za stavo, zakaj vsi gostje so bili planili iz krčem in tekli na gričke pri mestu, kjer so si pripovedovali čudne reči.

Dr. Jesegrin se za vse to ni zmenil. Sel je v svojo učilnico in je potem pel nekaj podobnega, kakor: „Oj zdaj gremo...“

Bil je izvrstno razpoložen. Iz mišnice je vzel zemljevid in ga prebadal s šestilom ter primerjal z zapiski v svojem zapisniku in bil vesel, da je bilo vse tako natančno in v gedu: do Omaha, morda če bolj proti severu je segalo petrolejsko ozemlje. Ni bilo dvoma o tem. Vedel je tudi, da je pod zemljo petroleja za cela morja, tako velika kakor cel Hudsonski zaliv.

Vedel je to, zakaj vse to je izračunal. Dvanajst let je računal.

Vse mesto Mehika je stalo po njegovem mnenju na kraju, kjer so se pod zemljo nahajale velikanske skalnate jame, ki so bile po večini napolnjene s petrolejem in so imele zvezo med seboj.

Njegova življenska naloga je bila, prebiti vse stene, ki so ločile posamezne votline. Četa leta je to delala cela vojska delavcev. — — — In koliko denarja je to stalo!

Vsi milijoni, ki jih je bil zaslužil pri trgovini z meskalom, so šli.

In če bi bil pri tem enkrat samkrat zadel na vir zemeljskega olja, bi bilo slo vse k vragu. Vlada bi mu bila seveda takoj prepovedala še dalje kopati, ker itak ni videja rada, kar je počel.

Nocoj pomoči morajo pasti zadnje stene, one proti morju, tam na kosi in one dalje proti severu pri St. Louisu.

Eksplozijo bodo oskrbele avtomatične naprave.

Dr. Kunibald Jesegrin je vtaknil tistih par tisoč dolarskih bankovcev, ki so mu še ostali, k sebi, in se odpeljal na kolo-dvor. Ob štirih zjutraj je šel brzovlak proti New Yorku.

Kaj naj bi še počel v Mehiki?

Čisto pravilno, v vseh časopisih je že bilo — originalna brzojavka z vseh obrčnkih točk mehičanskega zaliva v okrajšavah mednarodnega cable-coda:

„Efralm govedje ledvice medvede blato“, kar se pravi prestavljeno približno, takole: „Morska površina čisto pokrita s petrolejem vzrok neznan, vse smrdi na dolgo in široko. Državni guverner.“

Yankeejs je to neizmerno zanimalo, ker je moral ta dogodek nedvomno napraviti velik vtis na borzo in na petrolejske kurze.

Bankirji v Wallstreetu katere je vprašala vlada, ali bo ta dogodek povzročil kako padanje ali dvigovanje kurzov, so majali z ramami in odklanjali vsakojaka sodbe, dokler se ne dozna za vzrok tega fenomenona. Potem — seveda, če se pravi ravno nasprotno od onega na borzi, kar ukazuje zdrav razum, bi se dalo seveda zaslužiti cel kup denarja.

okr. glav.	I. 1910.	I. 1921.
Brežice	228 koz	892 koz
Celje	1128 >	2620 >
Crnomelj	64 >	132 >
Kamnik	864 >	436 >
Kočevo	479 >	956 >
Konjice	462 >	731 >
Krško	114 >	812 >
Litja	429 >	654 >
Mozirje	1012 >	1319 >
Novo mesto	671 >	938 >
Ptuj	278 >	711 >
Slovenjgradec	2900 >	3141 >

Izmed perutnino naj se omejimo na podatke o štetju kobil. Teh se je našlelo povsod mnogo manj nego pred desetletji, ponekod blizu do polovice manj. In sicer izkazuje:

okr. glav.	I. 1910.	I. 1921.
Brežice	92.038 kobil	52.439 kobil
Celje	116.107 >	87.112 >
Crnomelj	46.818 >	24.917 >
Kamnik	42.116 >	30.249 >
Kočevo	50.074 >	38.093 >
Konjice	26.153 >	17.611 >
Krško	92.920 >	56.418 >
Litja	46.003 >	30.928 >
Mozirje	12.565 >	9.564 >
Novo mesto	68.186 >	47.154 >
Ptuj	169.971 >	112.387 >
Slovenjgradec	47.199 >	36.036 >

Naposljed naj si ogledamo še štete panjev. Tudi glede teh imamo zaznamovati močno nazadovanje, povprečno okrog 40 odstotkov. Čebelarstvo je telaj med vojno prav hudo trpelo. Našli so:

okr. glav.	I. 1910.	I. 1921.
Brežice	2148 panjev	1361 panjev
Celje	4889 >	2916 >
Crnomelj	1961 >	1064 >
Kamnik	3206 >	2122 >
Kočevo	4817 >	2759 >
Konjice	898 >	599 >
Krško	5617 >	3018 >
Litja	5669 >	2716 >
Mozirje	2107 >	1433 >
Novo mesto	6195 >	3167 >
Ptuj	9919 >	5567 >
Slovenjgradec	6538 >	3273 >

Imamo telaj glede števila rahlo nazadovanje goveda, zurno napredovanje konj, veliko napredovanje ovac in koz in močno nazadovanje prašičev, kokoši in panjev. O drugih manj važnih domačih živali o drugi priliki.

Pred obnovitvijo trgovinske pogodbe z Avstrijo

Pred narodno skupščino se nahaja načrt zakona o pooblaščenju ministrstva trgovine in industrije, da sme podaljšati začasno trgovinsko pogodbo med našo državo in Avstrijo do konca junija 1922. Sedaj veljavna in z zakonom o buležetsk h dvanajstih do konca januarja 1922, podaljšana trgovinska pogodba je bila sklenjena v septembru 1920, vendar je stopila šele 19. januarja 1921 v veljavo.

Njen obseg je bil zelo ozek in je puzel obem državam popolno svobodo regulacije uvoza in izvoza. Tudi ni obsegal nobenih določb glede obmejnega prometa. Prvo ni bilo mogoče, ker razmejitve že ni bila končana in ker bi bile zlorabe obmejnega prometa zavzele prevelike dimenzije, ki jih ni kazalo niti z gospodarskih niti iz političnih razlogov podpirati. Radi tega so Avstrijci iz masševanja onemogočili tudi naš obmejni tranzit, posebno na progi Spilje-Ljutomer. Sli so v tej brezobzirnosti kljub v Mariboru in v Celovcu sklenjenim prometnim pogodbam tako daleč, da niti južni železnici niso dovolili prevoza za obrat lokalne proge Radgona-Ljutomer potrebnega prometa. Južna železnica mora, da obnovi promet na odepelnju Ljutomerski lokalni, dovažati premog iz Ormoža na vozech in v avtomobil h v Ljutomer.

Vsed pomjankarja določb o plemenitnem prometu so imela naša industrijska podjetja v preteklem letu mnogo nepričlik, ker je bilo za vsako predelavo, za vsako reparaturo itl. treba posebnih posebnih, kajti za carino in valuto, kar je zelo onemogočilo trgovinski promet.

Zato so se začela že lani proti koncu leta voditi pogajanja o izpremembah in dopolnitvah sedanje začasne pogodbe, in se je, kakor smo že poročali, dosegel glede obeh predmetov sporazum, ki se bo kot aneksa priključil pogodbi.

Avstrijci so letos zopet porabili to priliko, da ponovno svoje zahteve po obrtno-pravni recipročnosti z našo državo in s poslovnem razširjenju obsega trgovinske pogodbe, poselno glede ustanavljanja trgovinskih družb in podjetij pri nas. Naša vlada zaenkrat ni ugodila njihovim zahtevam. Zahtev po obrtno-pravni recipročnosti motivirajo Avstrijci s tem, da uživamo mi v Avstriji, v zmislu določb enozemenske pravice kot domačini, kar pa za nas praktično nima pomena, ker izseljevanje naših obrtnikov v Avstrijo zaenkrat ne pride v poštev. Nasprotno pa je zanimanje avstrijskih obrtniških krogov in kvalificirane industrijskega delavstva za priselitev k nam jako veliko. Avstrija ima prebick na bolje oblatnem in tehnčno bolj dovršenem obrtništvu, ki išče zaslužka drugod, kjer ni toliko konkurence in kjer se po primitivnih strok primanjkuje ali pa so primitivne in nerazvite. Tudi je veliko zanimanje za to, da bi se obenem vprašanje uveljavila avstrjakega kapitala pri jugoslovanskih podjetjih že v trgovinski pogodbi rešilo ugodnejše, kakor se selaj od slučaja do slučaja dovoljuje. Odobravamo stališče vlade, da se ta v meritorno razpravo ted vprašanji ni spustila, ker je njih reševanje za sedaj še preuranjeno.

Promet med našo državo in Avstrijo je bil tudi v preteklem letu izredno volik. In je Avstrija ostala v naši zunanji trgovini na prvem mestu. Avstrijska industrija je celo leto hudo konkurenčiala naša domača podjetja, predvsem železarsko, kovaarsko, konfeksjsko, papirno in kemično industrijo. Večina nabav instalacijskega in strojnega materijala za naša nova podjetja se je izvršila v Avstriji, ki je pri svojem subvencioniranem gospodarstvu namreč na ceneje producirala. Z našimi naročili so oile mnogo industrije celo leto popolnoma zaposlene. Nasprotno pa je naš izvoz v Avstrijo pretežno jesen vsled padca avstrijske krone zelo palel. Izgubili smo skoro vsa 2 vinski in mesni trg, ker je Madžarska ceneje dobavljala kot mi; izgubili smo tekem preteklega leta oni monopol na izvoz živil, ki smo ga imeli leta 1919. in deloma v letu 1920., ki nam je dajal ugodno pozicijo pri trgovinskih in kompenzacijskih pogodbah. Valutna razlika upliva sedaj zelo neugodno na naš izvoz v Avstrijo, kjer znaša uvozna carina 200kratni predvojni znesek. Za mnogo predmetov je bilo zato potrebno, da doseže naša vlada pri pogajanjih nižjo carino, ker nam sedanja ovira dostop na trg.

Predvsem pa bi bilo sedaj končnovaljavno rešiti vprašanje obmejnega tranzita in doseči, da bi avstrijske krajevne oblasti spoštovale meddržavne pogodbe. Obenem pa bi se moralo še pred obnovitvijo trgovinske pogodbe, na kateri je Avstrija interes rana kot aktivni del, rešiti vprašanje obratuna in likvidacije staroavstrijskih dolgov in terjatev.

Južna železnica in naša vlada

Z raznimi članki in noticami je naš list doslej dokumentiral važnost ugodne rešitve južno-železnicega vprašanja. Danos citiramo s primernim komentarjem in javnim vprašenjem na vlado članek »Die Südbahn und der S. H. S.« Möglicher Verzicht auf die Verstaatlichung der kommerziellen Vorteile einer Verkehrslinie, ki je izšel v dunajski »Die Börse« od 5. januarja t. l.

Članek pravi, da namerava naša država v kratkem uvesti v Avstrijo nova pogajanja radi ureditve raznih gospodarskih vprašanj, osobito prometnega problema, ki je v zapadnem delu naše države

zapaden v glavnem v ureditvi Južne železnice. Beograd se zaveda, da je najvažnejši vzrok gospodarskega in finančnega zla otežkočanje prometa. In na tem trpijo ne samo nasledstvene države, ampak Evropa n celj svet.

Radl tega spada med najdelikatnejša odprta vprašanja ravno južno-železniško podjetje. Avstrija ne skriva, da bi bilo najugodnejše za njo ohraniti enotnost Južne železnice, pri čemur pa je stališče tretinno države jako važno. Če popusti država v zahtevi po podržavljenju južnih prog, bi bila s tem odstranjena največja ovira rešnega in hitrega prometa med Dunajem in Trstom. S tem bi jugoslovanska kraljevina postregla ne samo Avstriji, ampak tudi Češkoslovaški in Franciji.

Članek se glasi naprej dobesedno: »Člen 320 senzorimske pogodbe in v njej določeno razsolišče štiti koncesijo. Južne železnice pred prisilnimi sredstvi. Ta koncesija omogoča Južni železnici odkloniti njeji neprijetno rešitev. Jugoslovlija ni mogla torej priti v posest 500 km dolge proge samo potom svobodno pogodbe.

Da pa ne bo petstotisoč italijanskih, francoskih in angleških akcionarjev poklonilo Jugoslaviji tega prezenta, ker niso v to prmorani, o tem so prepričani celo največji optimisti v Beogradu.

Nakup Južne železnice bi pri današnjih gradbenih stroških, stanju dinarja in državnemu kreditu obremenil Jugoslavijo s previsoko ceno. Beograd ne bo napravil take kupčije, pri kateri bi moral utrpeti velike finančne žrtve, ki bi pr šle Italiji v dobro. Tudi tam so si na pol-tržavljenjem proge ne doseglo n česar. Med vojno preidejo vse proge v državno nadzorstvo in obrat. In končno ni vseeno za Jugoslavijo, če ima na avoim ozemlju direktetn promet na Budimpešti, Dunaji, Trstu, Milanu, Curih in Monakovo, na kateroga tarifno politiko in prometni načrt more v največji meri upl vati.

Dunajski banakar nam v najlepši luči slika ugodnosti, ki bi jih imela naša država, če popusti v zahtevi podržavljenja prog. Te ugodnosti so po njegovem mnenju sledeče:

- 1.) Ročen, direktn in cenon promet.
- 2.) Visoka odkupna cena odpala, torej finančni žrtve, ki je Jugoslavija skoro ne bi mogla prenesti.
- 3.) Vola na nalin Italijanskim aspiracijam odpale.
- 4.) Upliv na tarifno politiko in prometni načrt.

K tem ugodnostim prileto še ovire priširmenem podržavljenju: Člen 320, sanžermenske mirovne pogodbe, želje Avstrije, Češke in francoskih, italijanskih ter angleških akcionarjev.

Odgovor na vse te darove je preceenostaven: V slučaju podržavljenja južno-železnice proge se more ravnatoko vršiti direktn promet — reden, direktn in ne mnogo dražji — Italijanskim aspiracijam nje proge naše zahteve ne tangirajo. Uplivati na tarifno politiko in prometni načrt homo mogli ravno v slučaju podržavljenja v največji meri, ker smo potom odločilni faktor. Kar se pa končno v sokih finančnih žrtve tiče, menimo, da spravimo tako višino ceno, kakor Italije v istem času skupaj, ne da bi to niti najmanje škodilo državnim financam.

Članek je sestavljen v takim tonu, da opravičuje sum v stalnost zahtev naše vlade. Radl tega opozarjamo vlado vnaprej, da ne sme brez protivrednosti dati na noben način iz rok pravice podržavljenja, ki nastaja iz dejstva, da teče Južna proga po našem teritoriju in ki postavlja za našo državo neprecenljivo vrednost, kakor to dunajski banakar sam priznava. Ta pravica more postati vedno objekt porajanj, vendar brez dobljene realne protivrednosti je diplomacija, z gole, kratkotrajne simpatije Avstrije, Češkoslovaške, Italije, Francije in Anglije ne more in ne sme zamenjati.

Česa učil. Šprav najbolj enostavnega rokodelstva, je bil odgovor

No — dolro — noštvo! Kaj bo pa potem s tolikimi častniki? To je bil pa na vsak način važen argument.

Počasi so prišla druga mišljenja do veljavne in zmešnjava je bila splošna. Nobena stranka ni mogla priti na površje. No, pa je prišla štirirana brozjavka iz New Yorka:

«Svinja celcunat vnetjetrebušnice Amerika.» kar se pravi po naše:

«Petrolej vre vedno močneje iz zemlje, situacija je skrajno nevarna. Prihodnjič brozjavite, če pri vas tudi tako neznosno smrdi. Srčen pozdrav! Amerika.» To je izbilno sodcu dno!

Neki ljudski govornik — zagrižen fanatik — je vstal, mogočen kakor skala ob morju in fascimirajoč, pa je hujskal ljudstvo v svojih govorih k najbolj nepremišljenim dejanjem:

«Odpustite vojaštvo, proč s tem igračkanjem, naj se častniki tudi nečesa poprimejo. Dajmo jim nove uniforme, če jih veseli zaradi mken lahko tudi žabje-zelene z rdečimi pikami. In na morskibreg z njimi tankaj naj s pivnikom suše petrolej, človeštvo pa naj misli dalje, kako bi se prišlo strahoti v okom.» Množica je gromovito ploskala.

Nič ni pomagalo, če so nekateri rekli, da bi taki ukrepi nič ne pomagali, ker bi se dalo morda preje kemičnim potem spraviti petrolej s sveta.

«Vemo, vemo vse,» so rekli in začeli demonstrirati...

Naše železnice

Ministrstvo snobračaja objavlja sledečo statistiko naših železnic: Naša država ima v eksploataciji 8085 km železniške proge. Od teh odpada na zagrebško direkcijo s Slovenijo 2782 km. Kar se tiče privatnih železnic, znaša dolžina njihovih prog 1200 km. Dolžina vseh prog znaša torej v državi 9285 km. Ako se upoštevajo še nedovršene proge Niš-Knjaževac, Bosanski Novi - Bilač in nekatere druge privatne proge, znašajo vse proge na 9300 km.

Na državnih železnicah je okoli 30.000 uavlencev, na privatnih pa na 15.000.

Za promet imajo državne železnice 1392 lokomotiv in 28.560 vagonov, za ozkotirne proge pa 431 lokomotiv in 7198 vagonov. Na privatnih železnicah je 458 lokomotiv in 6743 vagonov.

Iz prometa vzeti poljski bankovci

Generalni konzulat poljske republike v Zagrebu objavlja, da je »Poljska kraljeva kasa pozyczkowa« (Zavod za izdajanje novčanice R.P.) v Varšavi sklenila vzeti iz prometa svoje novčane (bankovce) 1. emisija, zlasti: 1.) Novčanice (bankovce) po 100 poljskih mark z datumom od 15. februarja 1919. (sive barve); 2.) novčanice (bankovce) po 500 poljskih mark z datumom od 15. januarja 1919; 3.) novčanice po 1000 poljskih mark z datumom od 17. maja 1919 (s ve barve).

Novčanice so prestale biti plačilno sredstvo s 15. dec. 1921.

Poljska kraljeva kasa pozyczkowa in vsi njeni oddelki bodo zgoraj omenjene novčanice zamenjavali za novčanice nove emisije dne 15. januarja 1922. Po tem roku izgube omenjenih novčanice, avlo njih vrednost. Vrednost teh novčanice, poslanih iz inozemstva v svrhu izmene, se bo pošljala v inozemstvo v gotovini samo takrat, ako lastnik teh novčanice predloži »Poljski kraljevi kasi pozyczkowi« dokaz, da se bile novčanice izvezene v inozemstvo zakonitim putem, to je z dovoljenjem pristojnih oblasti.

Poljska kraljeva kasa pozyczkowa je, zbirajoč se na interese tujih lastnikov poljskih novčanice, pripravljena sprejemati poslana ji novčanice od tujih tvtik in privatnih oseb kot vlozke na obrestne račune, ako se klient vložke pustiti dotični znesek na račun nekaj mesecev. Najmanjša vsota, ki se more vložiti na obrestni račun, znaša 100.000 (stotisoč) poljskih mark. Obrestna mera znaša: pri vložnih na štirimesečni rok 4 in pol odst. pri vložnih na šestmesečni rok 5 odst. pri vložnih na 12mesečni rok 6 odst.

V slučaju, da se pošljejo novčanice v aravnost »Poljski kraljevi kasi pozyczkowi« v Varšavi, ima klient priložiti popis konsignacije, ki vsebuje serije in brozavke(?) o poslanih novčanici, da se od strani veka sumnja, za slučaj da se ugovori poverba novčanice.

Drobne vesti

— Sekvestrirano premoženje naših poslanikov v Ameriki. Ministrstvo za zunanje zadeve je bilo od našega poslanstva v Washingtonu obveščeno, da se selaj lahko naknadno izplača znostalolg sekvestriranega premoženja naših poslanikov v Zoljuznih državah. Za naknadno izplačilo sekvestriranega imetja naših poslanikov je potrebno poleg drugih zakonskih formalnostih, katero bo poslanstvo za vsak poseben slučaj napravilo: a) specialna polnomoč, katere formular se pošlje ministrstvu in b) potrdilo o poslanstvu. Polnomoč mora biti polpisana in datirana. Do sedaj so nastale vsled dopustne datuma in mest razine komplikacije. Vsaka polnomoč naj se overi pri ameriskem konzulu v Beogradu ali Zagrebu. Polnomoč potpiše tutor in potem se odpotuje tutorski dekret. Potrdilo o poslanstvu naj poleg ostalega vsebuje tudi ključulo na osnovi česa in kolaj je dotičnik postal naš državljan. a. pr. N. N. je postal državljan S.H.S. leta 1919. ko je bil sklenjen mir s Avstrijo v t. Germanu.

— Zagrebački velesajam. Prijavni formulari za izlaganje na proletnom sajmu uzoraka več s razaslan: prijavnice treba naj do 15. o. mj. biti popunjene in povratno nazrag. Ako medjutim koja tvrtka nije dobila dotične riskanice, neka se čim prije obrati uredu »Zagrebačkoga Zbora.« nje će ih dobiti. Poslje pr jave ovozemnih dolaze one strani interesatna v obzir, pa se upozorjaju domači privrednici, la pospiše svom prijatava, da im tako može biti mčato osigurano. Ured »Zagrebačkoga Zbora« nalaz se u zgradbi Trgovačke komore, Trg 29. listopada 1919. br. 1. Zagreb.

— Tvornica za porcelan in majolike se osnuje v Novem Sadu. Ministrstvo za trgovino in industrijo je osnovanje te tvornice odobrilo.

— Sprememba rumunškega zakonskega osnutka za moratorij. Iz Bukarešte javljajo: Kakor znano, je prejšnja vlada predložila parlamentu zakonski osnutek, po katerem se dovoli moratorij za rumunške inozemske dolgove. Sedanja vlada pa zakonski osnutek v toliko spremenila, la sicer splošen moratorij ne bo dovoljena, a da bo sodiščem priznano pravo, v posebnih slučajih, boljši da gre za rumunške ali inozemske upnike, dovoljuje odgoditev pod pogojem, da plača dolžnik na račun svojih dolgov najmanj 30 % dolžne svota.

«Obrtni vestnik». Strokovni list za povzdigo in napredek slovenskega obrtništva. «Obrtni vestnik» je nastopil letos 3. letnik. Ravnokar izišla 1. številka pri naša na uvodnem mestu informativno poročilo »Nadzor nad obrtjo in obrtnim letom«, nalalje članke »Beseda slovenskim obrtnikom«, »Seja obrtnega odseka trgovske in obrtniške zbornice«, »Gradivo za sestavo novega obrtnega zakona« poročila iz raznih obrtnih organizacij, razpise in druge strokovne vesti. «Obrtni vestnik» izhaja dvakrat mesečno ter stane celoletno 48 kron. Urednik mu je g. Engelbert Franchetti.

— Konferenca ravnateljev naših sladkornih tvornic. V sredo so v Osijeku sestali ravnatelji 7 naših sladkornih tvornic na konferenci, na kateri so se obravnavala skupna vprašanja te industrijske panoge.

— Madžarski vinski trg. Iz Budimpešte poročajo: Madžarski vinski trg stoji pred krizo. Izvoz je skoro popolnoma prenehal. Pomočbe so velike, a vinski veletrgovci vsled tega položaja ne kajujejo ničesar. Samo v Sv.čo se je v zadnjem času izvozilo nekaj vina. Po madžarskem vinu pravzapravo sicer tudi nekatere vože države, toda do takup ne pride. Cene navadnim vinom so v zadnjem času zelo palele, tako da se dobi navadno vino že po 25 do 30 malž. kron. Fina vina pa se v cenah precej držijo in stanejo 40 do 60 malž. kron po kakovosti.

— Izvoz petroleja iz Rumunije. V Rumuniji stopi 15. t. m. v veljavo zakon, s katerim se regulira vprašanje izvoza in produkcije petroleja. Novi zakon predvideva odredbo o povečanju produkcije in o olašitvanju izvoza petroleja iz Rumunije. — Rumunski državni dolg. Po statistiki, ki jo je objavilo rumunsko finančno ministrstvo, je znašal javni dolg Rumunije dne 1. aprila 1921 20.311.292.311 lejev. — Skoro 200 milijard avstrijskih kron v prometu. Z Dunaja poročajo: Pomanjkanje denarja je zopet manjše, ker je Avstro-ogrška banka za časa praznikov izgotovila veliko množino bankovcev. V rometu se nahaja sedaj blizu 200 milijard avstrijskih kron.

— Povšanje cen gornježeleziškemu premogu. Po poročili h nemških listov se bole cene gornježeleziškemu premogu zvišale povprečno za 3 %. — Kakor znano, so cene temu prazmeroma zelo nizke, vsled česar gornježeleziški premog zelo konkurira drugemu češkemu premogu.

— Dosedanja v inozemstvo prodana množina češkoslovaškega sladkorja znaša po vseh čeških listov okrog 1,6 milijona kvintalov, to je okrog polovice za izvoz določenega sladkorja.

— Cirkulacija bankovcev v Češkoslovaški je narasla v zadnjem tednu starega leta za 451.280.000 na 12.129.573.000 Kč. Množina papirnatega denarja je narasla torej skoro za pol milijarde. Navzile temu pa ravno selaj vrednost češkoslovaške krone silno narasča.

— Nemška konkurenca nevarna Angliji v Egiptu. Po statističnih podatkih je palel uvoz iz Anglije v Egipt za 40 %, ločim je uvoz iz Nemčije v Egipt narasel za 50 %.

— Cena kruhu v Angliji je padla z novim letom od 10 na 9 pencov, doč mi je še pred letom dni znašala 15 pencov.

— Brezposelnost v Združenih državah se manjša. Kakor poročajo iz Newyorka, je število brezposelnih, ki je znašalo še pred nekaj meseci 3.500.000 oseb, padlo na 2 milijona. Položaj se je v mnogih mnogih industrijskih zboljal, zlasti tudi v industriji jekla.

— Rusija uvaja dolarje. Boljševiški list »Izvestija« piše, da morajo inozemski investenti plačevati svojje proizvodnje v dolarjih. Sovjetska vlada je že večkrat poskusila uvesti dolar kot bazo za inozemske transakcije. Vsled popolne brezvrednosti rubljev dopuščajjo ljudski komisarji, da se tudi trgovinski posl v državi morejo sklepati v doiarški valuti.

LIKVIDACIJA GORNJEŽELEZIŠKEGA VPRASANJA.

Varšava, 6. januarja. (Izv.) Poljski zastopniki, ki so bili v Parzu in se tam ogajali s francoskimi finančnimi krogi, so se vrnili v Varšavo. Ob priliki teh pogajanj, ki so se tikale gornježeleziškega vprašanja, se je sklenilo, da se osnuje v Gornji Sleziji poljsko-francoska banka, banka bo razpolagala s kapitalom 200 milijonov nemških mark, od katerih bo plačala polovico Poljski, polovico pa francoski. Za to potrebna sredstva upajo boljši poljski finančniki potom posojila si se najamejo v Franciji.

RUMUNSKA POLITIKA V ČESKI LUČI.

Praga, 6. januarja. (Izv.) Liberalna »Tribuna« poroča iz dobro informirane strani o razmerju Rumunija in namreč stališči sleden: Rumunija je ne zproena nasprotnica koridorja med Jugoslavijo in Češkoslovaško, ker stoji na stališču, da bi ta koridor ogrozal pomen Dunaja. Vrh tega nadvladuje v Rumuniji zavest rumunske narodne pripadnosti proti slovenskemu Balkanu in dobiva vedno več tal ilera rumunsko-grškega Balkana, ki se je v zadnjem času vsled poroka, grškega prestolonaslednika s rumunsko princeso še ojačilo. Ne glede na to pa je Rumunija tudi vsak dan bolj odvisna od Velike Britanije. V mirovni pogodbi so ji pač zagurane zapadne, nikakor pa ne tudi vzhodne meje in tako je, zlasti glede bivše ruške Besarabije, popolnoma odvisna od pomoči Velike Britanije, ker sovjetska Rusija noče prnati okupacije Besarabije s strani Rumunije.

Na duhove v Evropi ta vest ni napravila posebnega učinka: prvič so bili tam zavarovani z varnostnimi carinami drugič pa so vpeljavali ravno nove zakone, med katerimi je bil tudi zakon o odpravi lastnih imen moških individuvov, kar bi razplamtelo ljubezen do domovine in bi napravilo duhove pripravnejše za vojaško službo.

Medtem pa je tekel petrolej. natančno tako, kakor je preračunal dr. Jesecgrin, prdno je tekel izpod zemeljskih votlin Mehike v morje in je tvoril na površju opalizirajočo prevlakno, ki se je širila vedno dalje in dalje. Zdelo se je, da bo pokrila ves zaliv, posebno ker jo je raznašal zalivski tok.

Obrežlja so bila prazna, zakaj prebivalstvo se je umaknilo v notranjost dežele.

Škoda za vsa ta cvetoča mesta!

Prí vsem tem pa je bil pogled na morje strahovito lep. — Nepregledna ploskev, ki se je blestela in izpreminjala v vseh barvah: rdeče, zeleno in vijoličasto, potem zopet čisto črno, kakor fantazije iz bajnega nadzvezdnega sveta. Olje je bilo gostejše kakor je ponavadi petrolej in se v slani vodi sicer ne izpreminja, samo da je počasi izgubljal duh.

Učenjaki so rekli, da bi bila natančna ugotovitev vzrokov tega pojava visoke znanstvene vrednosti in ker je bil doktor Jesecgrin znan po vsej državi kot praktik in poznavalec mehikanskih petrolejskih vrelcev, so vprašali tudi nlega za mnenje. Odgovor je bil kratak in jednat, čeprav ni odgovoril na to, kar so vprašali:

«Če bo zemeljsko olje še naprej tako tekel, kakor dostel, bodo po mojih računih v 27. do 29. tednih vsi oceani zemlje pokriti s petrolejem in bo za vsa bodočnost izostal dež, ker veda na ta način ne bo mogla izlapežati v najboljšem slučaju bo tedaj deževalo petrolej.»

Ta frivolna prerokba je zadela na viharno ogorčenje. Toda vsak dan so ji bolj verjeli, ker nevidni dotoki absolutno niso hoteli usalmiti; nasprotno, zdelo se je, da so z vsakim dnem močnejši. Tedaj je prevzel vse človeštvo paničen strah.

Vsako uro so poročale zvezdarnice vse Amerike in vse Evrope nove vesti, da celo evropskeje zvezdarnice, so začele polagoma obračati pozornost na nove čudovite pojave.

Na vsem svetu ni nihče govoril o novih predlogih za vojaštvo in oče dotičnih predlogov, neki major Dressel vitez plemeniti Glubinger Cinkski von Trottelgrün je bil čisto pozabljen. Kakor vedno v časih zmešnjava, če so se na nebu pokazala nesrečno oznanjujoča znamenja in so se javili tudi delci glasovl nemirnih duhov, ki so se drznili položiti roko na staroslavne naredbe:

«Proč z vojaščno, ki nam meče denar proč; proč, proč! Rajski delajte stroje, izmišljajte si sredstva, kako rešiti obupačoče človeštvo pred petrolejem...»

Toda to vendar ne gre, so rekli tisti, ki so bili bolj brilantni, saj se moglem tolikim milijonom ljudi naenkrat vzeti kruh in zaslužek!

Kako vzeti kruh? Samo odpustiti je treba vojaštvo, saj se je gotovo vsak

Socialna politika

Naloga delavske zbornice

K današnji tvoritelj delavske zbornice v Ljubljani.

Ena najvažnejših ustanov, katere je ustanovilo ministristvo socialne politike, je stanovsko zastopstvo delavskega razreda, delavska zbornica, ki se danes otvori in konstituira v Ljubljani.

Narodno gospodarstvo in socialno zakonodajstvo je že dolgo pogrešalo ustanovo, ki bi v skupnosti predstavljala delavstvo in njegove težnje, na katero bi se v vseh primerih obračalo kot edino interesno in najvišjo instanco. Ravno tako je pa tudi delavstvo v svoji razcepljenosti pogrešalo en skupni forum, ki bi nestransko proučeval interese in razvojne možnosti delavskih krogov, eno enotno zastopstvo, ki bi ne glede na kulturne in politične razlike delavskih struj, edino gospodarsko in prosvetno uvaževalo in zastopalo njegove toževne koristi. Z današnjim dnem se izpolnjuje ta vrzel.

V smislu zakonskih določil so naloga delavskih zbornic sledeče:

1.) Dajanje izvestij, mišljenj in stavljenj predlogov zakonodajstvu o urejanju delavnih odnosov, delavskega varstva, delavskega zavarovanja, delavskega trga, o skrbstvu za delavska stanovanja, zdravstva, prehrane, prosvete in o vseh vprašanih narodnega gospodarstva;

2.) dajanje mišljenj o zakonskih načrtih in predlogih, s katerimi se urejajo naloge o vseh stvareh, ki so pod točko 1.) navedeni;

3.) dajanje mišljenj pri ustanavljanju in organizaciji javnih zavodov in ustanov za napredek v obrti, trgovini, industriji, prometu, rudarstvu in poljedelstvu v koliko se tičejo te naloge delavskega razreda;

4.) sodelovanje pri sklepanju kolektivnih pogodb, posredovanje pri delavskih sporih;

5.) zbiranje statističnega gradiva in podatkov v vseh zadevah, ki se nanašajo na delavce in nameščence;

6.) zbiranje in hranjenje delavnih pogodb, katere sklepa delavstvo v njenem področju;

7.) nadzor in pregledovanje delavskih strokovnih organizacij;

8.) neposredna posredovanja pri vseh državnih oblastih, ustanovah in pri delodajalcih, kadar koli to zahtevajo koristi delavcev in nameščencev;

9.) ustanavljanje in organiziranje ustanov — iz lastnih sredstev in lastne inicijative — v svrhu ekonomskega, socialnega in kulturnega položaja delavstva in nameščencev.

Današnja zbornica se še ne bo v polnem obsegu bavila s temi nalogami, ker ima v prvi vrsti rešiti dve formalni nalogi, to sta: si izdelati voljni red in delavni statut. Današnja zbornica je namreč prehodna zbornica, ki ima v prvi vrsti izdelati sebi ustavo in potem izvesti volitve v definitivno zbornico. Zato je tudi delovna doba te zbornice omejena na eno leto.

Delavska zbornica je na osnovi zakona popolnoma samostojna ustanova, katera čuva svojo samostojnost tudi v pogledu vzdrževanja. V to svrhu bo razpisala in pobirala od delavstva naročni davek, ki naj krije vse stroške zbornice.

Nova ureditev socialnega zavarovanja

Zakonodajni odbor je na sili dne 3. decembra 1921. odobril od ministra za socialno politiko predloženi zakon o zavarovanju delavcev.

Zakon je predložen kralju v podpis in stopi v veljavo dne 1. julija 1922.

Zakon pomeni vključitev mnogim meritornim in organizatoričnim napakam in pomanjkljivostim, ki so same na sebi merjene velike, ogromen napredek. Da je socialno zavarovanje uzakonjeno, je za sluga duha revolucionarne dobe, ki hoče predvsem ekstenzivnega udejstvovanja; intenzivno poglavitno naj izvrši umirjenjski in konsolidarnejši čas.

Tega zakona ne bi nazval zakon o zavarovanju delavcev, dal bi mu po njegovi vsebini širši naziv, namreč splošno: zakon o socialnem zavarovanju. Zakon gre preko bežnega pojma delavca in objame širši krog. Je to pravo zavarovanje naroda, in je pojem delavca preozek. Tudi v Nemčiji so zavarovanje delavcev preimenovali v splošno socialno zavarovanje.

Zakon je bil koncipiran brez sodelovanja širše javnosti, zato tudi javnost o njem ničesar ne ve, dasi zakon resno in globoko sega v naše gospodarsko in finančno življenje. Se celo naše časopisje ni kazalo zanimanja. In vendar ima zakon v svojih posledicah vsaj tako važnost, kakor šumni delavnik ali pa zakon o prometnem davku. Se celo zdravniški stan je molčal in molči in vendar zakon socializira celo zdravniško udejstvovanje. Pomislekov onih, ki bi se tej socializaciji upirali, bi seveda socialno ministristvo ne moglo poslušati; koristilo pa bi mu družji dobri in pametni nasveti. Poudariti moram, da se nikdar ali vsaj dolgo dobo ne bo več nudila prilika ustvariti socialno-zavarovalni zakon na popolnoma modernejši podlagi. Sedaj je bila dana prilika razmišljati o unifikaciji socialnega zavarovanja, razmišljati o tuziji nezgodnega zavarovanja in pokojninskega zavarovanja nameščencev z enotnim invalidnim zavarovanjem. Vsaj v organizatoričnem oziru, ako že ne v materijalnem. — V Nemčiji so ravno sedaj pridružili zavarovanje nameščencev v organizatoričnem oziru k drugim nosilcem delavskega zavarovanja. Kaka prilikana na upravnih stroških! Sedaj bi bil čas urediti vprašanje razmerja socialnih zavarovalnih zavodov k zdravniškim organizacijam. Ali kdo misli da je to vprašanje tako odveč? Po stvarkih zdravnikov bo drugače mnenja. Možna tih vprašanih je tako ogromna, da se je niti dotakniti ne morem v članku dnevnika. Stvari, ki morejo biti na zelo različne načine rešene, je zakon rešil po svoje — če pravilne, je težko reči. Vem samo, da druge države za njih pravilno rešitev ustanovljajo iz najboljših strokovnjakov komisije, ki mesece in mesece študirajo, katera rešitev bi bila pravilnejša iz stališča delavca, delodajalca in iz stališča finančne moči narodnega gospodarstva.

Da je bil zakon izdan, moremo reči prav brez vsake statistične podlage, pomeni to zelo junaki korak v negotovost. Pri tem dejstvu se moram nasmelniti, ako gledam do pare natančno matematično ugotovitev in določitev meznih razredov in prinosov. Kakor da bi ta precizna natančnost hotela s prstom kazati na solidno in povsem zanesljivo statistično podlago in kakor, da bi hotela dokazati, da delavec ne bo niti paro več plačal, kakor to kaže matematična učnost. Če je statistična podlaga tako sigurna, zakaj je potem n. pr. v bolniškem zavarovanju premija določena na 24 do 42 odstotkov zavarovane mezde. Med temi številkami more subjekt zavarovanja pristo lovirati sem in tja in ga ta prostost naravnost izziva k razpisavanju z denarjem. Ta napetost je odločno prevelika in za delavca in delodajalca silno nevarna. — Če so mi dohodki na tako-le lahek način zagotovljeni, se mi tudi izdatki ne bodo preveč smilili. — Ali našemu socialnemu ministristvu niso bile znane ugotovitve inozemskih dobrih statističarjev, ki pravijo, da so dosedanje tarifne konstrukcije slonele na napačnih tleh? Seveda je vse to zvonjenje po točli. Toda preje nismo mogli zveniti, ker nismo vedeli, da toča prihaja in kakšna bo.

Pojem zavarovanja je za vse panoge zavarovanja enoten. To se pravi, služkinja n. pr. je zavarovana za slučaj bolezni, onemoglosti, starosti, smrti in nesreče. Za isto je zavarovana brivski pomočnik in krojaški vajenec. V celoti je dosedanje krog zavarovancev v bolniškem zavarovanju raztegnjen na vse panoge socialnega zavarovanja. — Nepravilno je, da so izvezli kaznjenci in oni, ki se nahajajo v poboljševalnicah ter nestalni delavci (šivilje učitelji itd.). Učenci obrtnih šol so zavarovani. Takisto hišni delavci in domači industrijci; istotako kmetijski delavci in posli. V bistvu so izvezli državni uslužbenci in nameščenci v državnih podjetjih pod gotovimi kautelami. Obojubilja pa se jim bolniško zavarovanje.

Izvedeno je polmensko zavarovanje. To se pravi, vsakega uslužbenca je treba polimensko prijaviti in objaviti in to tudi za nezgodno zavarovanje, kar je novo. Zavarovanci so za vse panoge zavarovanja uvrščeni v mezne razrede in prinese je treba plačevati od zavarovane dnevne mezde, ki znaša v najvišjem razredu 40 dinarjev. Prinosi za bolniško zavarovanje znašajo tedensko najmanj 24 odstotkov zavarovane dnevne mezde. To je v najvišjem meznem razredu najmanj tedensko za eno osebo in samo za bolniško zavarovanje 9.60 din. Za vso socialno zavarovanje (bolezen, nezgode, starost, onemoglost in smrt) bo za eno osebo, ki zasluži dnevno 100 kron, treba tedensko plačati na premijah 11 din. V zaslužek je šteti vse: plačo v gotovini, hrano, stanovanje, tanijske, provizije itd. Polovico premij plača delodajalec in polovico delavec. Samo za nezgodno zavarovanje plača vse delodajalec. Prinosi bo vplačevati mesečno, t. j. 44 din.

Zavarovanje vrši središnji urad v Beogradu (začasno v Zagrebu) potom svojih avtonomnih okrožnih uradov in ekspozi-tur. Vse prinosi je plačevati na podlagi posebnega plačilnega naloga naravnost okrožnemu uradu, ki obdrži tri četrtine vseh prinosov za izvrševanje svojih dolžnosti, eno četrtino prinosi pa odda osrednjemu uradu.

Izvedeno je tudi družinsko zavarovanje in zavarovanje mater in rojčakov. Bolezenske dajatve trajajo 26 tednov in obsegajo zdravniško pomoč, zdravila in boleznino (dve tretjini zavarovane mezde, t. j. največ 26 dinarjev dnevno). V slučaju poroda se prizna zavarovanim materam zdravniška pomoč, podpora za dojljice (največ 3 dinarje dnevno), podpora za dva meseca pred in dva meseca po porodu (tri četrtine zavarovane mezde dnevno), oprema za otroka v najvišjem znesku 564 dinarjev itd.

Kakor rečeno, pomeni zakon vključitev velikim nepopolnostim in napakam silen napredek, katerega se mora veseliti vsak moderen človek.

Toda najboljši zakon je mrtev, ako tu ni uradništva, ki bi ga izvrševalo po svojem srcu in razumu. Za socialno-upravne posle je treba posebnega strokovnega uradništva (in zdravnikov-specialistov), ki se zaveda, da upravlja zaupani denar največjih in najpotrebnejših. Dolžnost vlade mora biti, da si tako uradništvo preskrbi. Dolžnost osrednje vlade, da preskrbi tako uradništvo osrednjemu uradu, dolžnost pokrajinskih uprav pa, da skrbje za brezhibno funkcioniranje okrožnih uradov. V Sloveniji je malo takega uradništva in vključ temu smo čuli neverjetno vest, da se še to uradništvo hoče kratkoma razbiti in ga odtegniti Sloveniji ter

pritegniti drugam. — Tako podčrta je navarno in more se zgoditi, da bo socialno zavarovanje v Sloveniji, ki je v Jugoslaviji gotovo najboljšo, padlo na zelo nizko stonjo. Uradniško vprašanje je takoj za končno redakcijo zakona najvažnejše vprašanje in dolžnost naše pokrajinske uprave je, da za tako uradništvo poskrbi in da tisto malo število, kar ga je tu, ohrani tukajšnjemu okrožnemu uradu. Kaj bo okrožni urad brez uradništva? Nerazumno je danes uradništvo razganjati, ko ga bomo jutri krvavo potrebovali! Ako ne funkcionira brezhibno okrožni urad, ki vrši neposredne stike z ljudstvom, ne bo funkcioniral niti osrednji urad. In prva potreba je, da more okrožni urad vršiti svoje dolžnosti. Kaj pomaga dobro finančno ministristvo brez dobrih davkarjev!

In če vlada noče, mora skrbeti pokrajina, za katero bo deloval okrožni urad, da si izobzari zadostno število socialno-upravnega uradništva. V avtonomni delokrog pokrajine spada po ustavi socialna politika. In zato je treba skrbeti — tudi že sedaj. Sploh se morajo pokrajinske uprave z vso resnostjo in vestnostjo prijeti inicijative novega socialno-zavarovalnega zakona, dokler ni tu avtonomnih organov. Pokrajinske uprave morajo biti brgato soudeležene s svojimi predlogi k izvršilnim naredbam in k statutu. V statutu je mogoče odpraviti marsikateri nedostatek v zakonu. Zato naj se ustanovi nemudoma v vsaki pokrajini posebna komisija, ki bi bila nekak posvetovalni organ ministristva, in ki bi ga podpirala pri izpeljavi zakona. — V tej komisiji naj bodo zastopniki delavcev, delodajalcev in od vlade določeni člani iz vrst strokovnjakov. — Enotna shema za vso državo je nemogoča. Težave v bitolskem okrožnem uradu — nikakor ne smejo biti v škodo zavarovanju v Sloveniji. To ni napredek. To bi bil dolg skok nazaj!

• **Novi plače trgovskih nastavljenecv** v Mariboru. Pogajanja med trgovskim gremijem in nastavljenecv so končana in določene sledeče nove mesečne min malne plače: kvalificirani v prvem službenem letu 400 Din, v drugem 425, tretjem 500, četrtem 575, petem 650, šestem 700, sedmem 750, osmem 800, devetem 850, desetem 900, oženjeni 20 odstotkov več. Nekvalificirani prve dve leti mesečno po 200 Din, vsaki nadaljnji dve leti do desetega leta 300, 400, 500, oziroma 600 Din, oženjeni 20 odst. več. Trgovski slugi do 20 let službe na teden 75 Din, čez 20 let pa 100 Din, oženjeni pa 20 odstotkov več. Učenci dobe v drugem letu 25 Din, v tretjem pa 50 Din mesečne nagrade.

• **Mestna zastavljalnica** v Ljubljani ima tomesečno Jražbo maja 1921 zastavljen h predmetov dne 12. januarja 1922 popoln- lene.

L. Mikuš
Ljubljana
Mestni trg 15
izdelovatelj dežnikov
Na drobno! Na debelo!
Zaloga sprehajalnih palic.
2107 Popravila točno in solidno!

Zahtevajte
v
kavarnah, gostilnah,
brivnicah in javnih
lokalih
„JUTRO“

Tvrška Dular & Fabiani, Ljubljana
veletrgovina z manufakturo
Brzjavni naslov: Dulfia. Postrežba točna! Telefon št. 223.
naznanja, da se je veled požara začasno preselila iz prostorov pri «Balkanu»
v Sodno ulico 7,
kjer ostane do 1. majnika t. l. — Priporoč svoje bogato zalogo vsakovrstnega
češkega, francoskega, angleškega in italijan-
skega manufakturnega blaga.

Tvrška Paternost & Remic, Ljubljana,
trgovina s poljskimi pridelki na debelo
naznanja vsem svojim cenjenim odema'lem in trgovskim prijateljem, da je
preselila svoj sedež z Rimske ceste št. 2 v
novo zidane lastne prostore
v Slomškovo ulico šte. 11.
Brzjavni naslov: Parem. Ljubljana. Telefonska šte. 589.

Zmožnega
tovarniškega kleparja
izurjenega posebno v strojnih in le-
seno cementnih strošnih popravilih.
išče predilnica Tržič.

Klobuke in slamnike
vseh vrst, od preprostih do najfinejših nudi
vedno v zalogi tovarna klobukov in slamnikov
Franc Cerar v Stobu
pošta in želez. postaja Domžale pri Ljubljani.
V popravila prevzema tudi vsa tozadevna
dela ter pr oblikuje po najnovejši modi. V
Ljubljani prevzema v a naročila in moder-
niziranje terika Kovačevič i Tržič v
Prešernovi ulici št. 5, kjer se sprejema
2006 v sredo in v soboto.

Modni atelije
M. Šarc
Ljubljana, Kongresni trg 41.
Plesne toalete
kostumni plašči.
Jzuršičev naročil
najfinejša in najhitrejša
Sprejemne ure od 10. do 12.
in od 3. do 6.

Proda se
radi opustitve trgo-
vina vsa zaloga spe-
cerijskega blaga,
2 skoraj nova pulta, 1 spicerijska
stelaža, tohtnica itd. Istotam se proda
dobro ohranjena dvovprežna kočija.
Naslov pove uprava „Jutra“. 37

Brivski obrt
prvovrsten, ki obstoji 24 let in gre
zelo dobro, v prometnem mestu,
se proda.
Naslov v upravi „Jutra“. 41

Stečaj.
V pisarni inženirskega oddelka Dravske divizijske
oblasti v Ljubljani bo dne 25. januarja 1922. ob
8. uri ofertalna licitacija za nabavo
stavnega materiala za opravo zgradb
smodniščne v Kamniku.
Material je izložen v splošnih pogojih, ki se lahko
vsak dan vpogledajo v pisarni inženirskega oddelka
Dravske divizijske oblasti.
Vsak licitant pred licitacijo položi blagajni Drav-
ske divizijske oblasti kavcijo, in sicer podaniki kra-
ljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev 10 %, tuji po-
daniki pa 20 %, od predračunske vsote materiala.
Pozivljejo se vse zainteresirane osebe, da priso-
stvujejo tej licitaciji.
Iz pisarne inženirskega oddelka Dravske divizijske
oblasti I. Br. 5204 v Ljubljani.

SLOVENSKA GRADBENA DRUŽBA Z O. Z. V LJUBLJANI. (Tehnična risarna v
tovarni Korčič)
Telefon 100. Spodnja Šiška. Telefon 180.
Izvršuje vse vrste visokih in globokih stavb, betonske
in železobetonske gradbe, vodne gradbe, železobetonske
tlačne cevi do 3 atmosfere tlaka, električne centrale, iz-
koriscanje vodnih sil, moderne industrijske
zgradbe, „silo“, mostne gradbe.
Posebnosti: biološki in mehanični čistilnice za
vsakovrstno industrijo, leseni polnostenski nosilci za strehe
z velikimi razponi do 35 m, lesena in kombinirana skladišča.
Izvršitev tozadevnih načrtov in proračunov. 2104

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani Stritarjeva ulica št. 2
230 62 Podružnice v Splitu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju, Mariboru, Ptujju in Brežicah.
Delniška glavica K 50.000.000.— Se priporoča za vse v njeno Kupuje in prodaja vse vrste vrednost- Čekovni račun v Ljubljani št. 10.509.
Rezerve okrog K 45.000.000.— stroko spadajoče posle. nih papirjev, valut in dovoljuje Brzjavni naslov: Banka Ljubljana.
Prodaja srečke razredne loterije. vsakovrstne kredite. Telefon št. 261 in 413.

Lz življenja in sveta

Odkritje nove kulture v Etiopiji

Znanstveni arheolog harvardske univerze, profesor G. A. Reisner, se je po desetletnem vodstvu izkopavanja v Sudanu vrnil in prinesel s seboj senzacionalno vest, da je izkopal v Sudanu popolnoma nove, dolej še čisto nepoznane kulture.

Na svetlo je prišlo okoli 20 grobov kraljev in 35 kraljic ki so do 700 let pred Kristovim rojstvom vladali v Etiopiji in enem delu Egipta. Izkopavanje se je vršilo na kraju nekdanjega glavnega mesta Etiopije, Napate, današnjega Gebal-Barkala, na vznožju četrtega nilskega Katarakta. Kraljevski grobovi so bili zunanaj mesta, na nekem gričku, s katerega je krasen pogled na veletok Nil. Tu je bilo preiskana več piramid, o katerih se je dognalo, da so grobnice etiopskih kraljev in kraljic. Imena večine teh vladarjev in vladaric so bila dosedaj svetovni zgodovini popolnoma nepoznana. Znano je bilo le ime kralja Tirhaqua, čegar grob je bil odkrit že davno prej.

Nadaljna izkopavanja so se vršila južno od Gebal-Barkala, pri Nuriju. Tu so bile najdene grobnice starih stavnih vladarjev, ki so, kakor Tirhaqua, vladali nad Egiptom in Etiopijo. Iz ostalega se je ugotovilo, da je etiopska vladarska rodbina izvirala iz nekega plemena libijskih nomadov, ki je okoli 1.900 pred Kristovim rojstvom osvojila Etiopijo in pozneje tudi del Egipta. V Kermu, v severnem Sudanu, so pri izkopavanju razkrili groblje neke egiptanske garnizije, v katerem so se nahajali vojniki iz dobe 1900. do 1600. pred Kristom.

Pogrebni običaji so bili, kolikor se je moglo ugotoviti, silno kruti, nečloveški. V nekaterih slučajih so našli v grobnicah egiptovskih provincijskih guvernerjev 200 do 300 oseb, večinoma žensk, ki so bile skupno z njim žive pokopane, da so mogle njihove duše delati duši preminulega družbo. Stevilni nakiti prstani, dragoceni meči, noži, ogledala, sandali, ki so jih našli v grobovih, pričajo o približno visoki kulturi. 300 km južno od Kerna je bilo izkopano veliko svetišče Amona, ki je bilo zgrajeno v letih od 1500. — 1000. pred Kristom, ko so Egipčani osvojili Sudan.

Smrt pred smrtjo

Vse polno zmotnjav je na svetu in mnogo jih zagleda belj dan tudi po časopisu. Najbolj nerodno pa je vsekakor, ako se komu pripeti, da se pred svojo smrtjo čita v listih o svojem pogrebu ali načinu smrti.

Smrt generala Nioxa, bivšega pariškega vojaškega guvernerja so pred enim mesecem naznanili vsi večji pariški časopisi. General pa je bil še popolnoma zdrav in je, smehljaje se, čital vesti o svojem pogrebu: vendar pa se mu ni niti sanjalo, da bo v rosnici že 14 dni ležal na mrtvaškem odru in da ga bodo pokopali z enakimi ceremonijami, kakor so bile popisane v časopisih še za časa njegovega življenja.

Pa še mnogim drugim so se zgodili podobni slučajji. N. pr. pred kratkim umrlemu slavnemu francoskemu skladatelju Saint Saensu približno pred 20 leti; najinteresantnejše pa je vsekakor naznanilo smrti pisatelja Aleksandra Dumasa starejšega. Dan po znani aferi v samostanu Saint Merry 1. 1832. so poročali nekateri časopisi, da se je moral Dumas star. zagovarjati pred vojnim sodiščem in da so ga nato ob treh ponočih ustrelili. Listi so celo navajali vse podrobnosti o njegovem junaškem zadržanju. Duboviti Nodier je takoj, ko je prečital vest, pisal Dumasu:

«Dragi Aleksander! V časopisih sem čital, da so vas večeraj ustrelili. Prosim vas za uslugo, da mi nujno sporočite, ali vas to ovira, da bi jutri s Taylorom in z menoj večerjali v arzenalu.» Dumas star. — ki je spoznal, da imajo časopisna poročila o njegovi smrti popolnoma oficijelni značaj — je odpisal prijatelju, da on nima pravice presojati, ali je živ ali mrtov, pač pa, da pride na vsak način na večerjo v arzenal!

Prorokbe za prihodnja leta

Po zatrjevanju dr. J. M. Kemerisch je prorokovanje ni mističen dar, ampak spretno duševno veščanje, ki se pridobi s ponavljanjem zgodovinskih zakonov. Pred par dni je imel dr. Kemerisch o tem v Berlinu zanimivo predavanje in je v potrdilo svoje teorije izrekel nekoliko prorokb za bližnjo bodočnost.

Dr. Kemerisch je znan publicist in je dvignila zlasti njegova knjiga «Kurioziteti civilizacije» približno pred desetimi leti mnogo prašo. Njegove prorokbe za bližnjo bodočnost so:

1922. — Vzpostavitev ruskega carstva, spojena s preganjanjem in velikanskim izselitvijo židov v Nemčijo.

1923. — Začetek kritične faze nemške revolucije z državljansko vojno, ki jo bodo povzročili reakcionarji, restavracija monarhije in popolni razpad cesarstva.

1926. — Ko se bo velika zmešnjava nekoliko pomirila, se bo dvignil iz liberalnih vrst nov Cromwell ali Napoleon, ki bo zopet zedinil Nemčijo.

1927. — Konec nemške revolucije. Uvedba monarhije po angleškem sistemu in z nemško federacijo.

Doktor Kemerischevo proročanstvo spremljajo znanstveni krogi z velikim zanimanjem, a tudi z ostro kritiko, ki obstoja zlasti v tem, da se Kemerischovi teoriji očita, da je sicer zelo primerna za preteklost, dočim ji nikdo ne more jamčiti uspeha za bodočnost.

Solnce — vir življenja

Primitivni narodi gradijo svetišča, pojo himne solncu. Znanost se mu klanja, imenuje ga vir energije. Zakaj? Primitivno človečanstvo, ki v vsaki pojavi vidi čudež, obožava ga najbrže zaradi tega, ker mu je prijetno; ono ljubi topli poletni dan, zlato klasje in trgatav; ono ljubi svetlobo in toplino; ono ljubi to, ker ljubi to njegova živa domišljija.

Tudi hladna znanost se mu klanja, ker uvideva, da tvor zemlje prihaja od solнца; v njem vidi glavni pogoj življenja, pojava, s katerim se znanost bavi v prvi vrsti. Zakaj glavni? Ker, ako se dani tudi vsi drugi pogoji, brez njega ni življenja. Solnce vir življenja! Kaj more bolj uga-jati očesu, nego kadar se more pasti po široki livadi ali gozdu, ko narava spomladi ozeleni, v poletju zarumeni, v jeseni pa se zavije v rdečo odejo?

Kaj se dogaja v rastlini, ko s svojim listjem in vejevjem hrepeni za solncem? Ona ustvarja, ona pretvarja solnčno energijo iz oblike svetlobe in topline v kemijsko energijo, a hrani jo v skrobu, v beljakovini, v barvah. Znanost imenuje ta proces asimilacijo. Solnčna energija se ni izgubila, ona se le v rastlini samo pretvorila v drugo obliko in v tem obstoji važnost asimilacije. Ona spaja solnčno energijo z zemljo, od nje je odvise obstanek drugih organizmov. Brez

nje bi ne mogli živeti, ker rezultat tega procesa — kemijska energija je v obliki hrane pristopna vsem drugim organizmom.

Ta kemijska energija se pretvarja v organizmih v najrazličnejše oblike energije kakor v mehaniko, v svetlobo, toplino, pa tudi v elektriko. Ali ne vzbujajo čutila, ko v poletnem večeru ob vsakem zamahu vesla zaiskri morje od neizmerne števila malih svetlih živalic? Ali ne vzbujajo pozornost, ko spomladaj zazare livade od kresnic? Ali ne vemo, da neke stanice proizvajajo in to koliko toplote? Ali ni zanimivo gledati, kako se v električnih ribah odklanja galvanometer, če se utakne v njihove električne organe?

Vsi ti pojavi niso nič drugega kakor različne oblike ene in iste energije, katera vlada v vesoljnosti. Njihov obstanek poteka od kemijske energije, a ta od solnčne energije. Je-li človečanstvo na krivi poti, ako se klanja solncu? Potrebno je, da proučavamo vse možne oblike, izpremembe, modifikacije in pojave njegove energije da čim bolj uvidimo važnost tega vira energije — solнца. Proučavajmo naravo!

MODRA BARVA V LONDONU.

Londonu je v novejšem času silno priljubljena modra barva in se je poslužuje povsod za dekoracijo modnih salonov, potniških agencur in elegantnih restavracij. Temne barve se sploh več ne uporabljajo in so zato dobile londonske ulice mnogo veselje lice.

MOČ GLASBE.

V neki družbi so vprašali znanega ameriškega pisatelja in humorista Marka Twaina, ali ljubi glasbo. «Glasbo jako ljubim,» je odgovoril slavni pisatelj, «ker mi je že večkrat rešila življenje». Seveda so takoj vsi zahtevali, naj jim to trditve tudi pojasni. «Bl sem že dečko,» je pripovedoval Twain, «in starši so stanovali na obali veletoka Misisipi. Ko sem neko noč ostal sam s svojim odrom v hiši, je nastala nenadoma silna poplava. Ko se je dvignila voda že do prvega nadstropja, je zvezal moj oče dve postelji in se jih poslužil kot splav, s katerim je plul potem po strugi. «No, kaj pa se je zgodilo z vami,» so vprašali zopet nestrpni poslušalci. «Jaz sem plul za očetom na — klavirju».

ORIGINALNI DAVKI.

Občinski svet v Ruščuku na Bolgarskem je uvedel novo scio davkov, ki po svoji originalnosti nedvomno nimajo primere na vsem svetu. Naj navedemo samo nekoliko primerov teh kuriozitet: Pristojbina za svatbo je godbo 500 levov; pravica sprehajanja za luksuzno palico 100 levov; z luksuznim dežnikom 50 levov. Vsaka dama, ki nosi dekolirano obleko, se mora izkazati s posebnim dovoljenjem, ki stane 500 levov. Kratka suknja, ki pokriva manj kakor predpisani minimum 30 cm nad petami, 500 levov. Kontrolni organi pobirajo vsak trenutek davke in izdajajo potrdila. Za luksuzne čevlje je določen davek 500 levov, za čevlje, ki so nad 30 cm visoki 200 levov, za otroške igrače 200 levov, za luksuzne pse 500 levov davka na leto.

DVA KILOMETRA DOLGA LISTINA.

Okoli 200.000 ameriških žen, med njimi predsednice raznih ženskih organizacij, ki štejejo nad 2 milijona članic, je izročilo državnemu tajniku listino, v kateri izražajo ameriške žene vladi zahvalo za sklicanje razorožitvene konference v Washingtonu. Ta listina je dolga 2000 ml Namotana je na valjar in povezana z belimi trakovi. V enem mesecu je prepotovala Združene države, bila izpolnjena s podpisami in izročena v Washingtonu. Tudi kurioziteti med kuriozitetami!

REKORD FRANCOŠKEGA DIPLOMATA V NAGLICU.

Ta rekord je tem značilnejši, ker nima nobenega športnega značaja. Dosegel ga je francoski politik Franklin Bouillon, ki se je vrnil v Pariz po podpisu pogodbe med turškimi nacionalisti in Francosko. Pogodba je bila podpisana 20. septembra ob 4. uri zjutraj in po 20urni debati. Že ob 6. uri istega dne je edpotoval Franklin z avtomobilom in pregalil v snegu in blatu 400 km, predno je prišel do Crnega morja. Na potu je moral prejahati višino Ilkas. Prišedši v luko Inabov, se je vkrcal na pripravljeno torpedovko, ki ga je odpremila v Carigrad, oddaljen 600 km. Toda niti tu se francoski diplomat ni dolgo zadržal. Sedel je takoj v vlak, ki ga je brez daljnega ustavljanja popeljal v 3000 kilometrov oddaljeni Pariz, kamor je prišel 26. septembra zjutraj. Prepotoval je torej v 6 urah razdaljo 4000 km, pri čemer je najbolj zanimivo dejstvo, da je v normalnih okoliščinah potrebno samo za potovanje iz Angore v Mali Aziji do Crnega morja nič manj kakor 8 dni.

Tiskovna zadruga v Ljubljani, Prešernova ulica, nasproti glavne pošte, priporoča svoje publikacije:

Zbirka „Slovenski pisatelji“.

Urednik dr. Ivan Prijatelj.

Josipa Jurčiča zbrani spisi. I. zvezek. Broš. D 8.—, po pošti D 1.50 več. — II. zvezek D 8.—, po pošti D 1.50 več. — III. zvezek. (V tisku.)
Simona Jenka zbrani spisi. Uredil dr. J. Glonar. D 11.—, po pošti D 1.50 več.
Dr. Iv. Tavčarja zbrani spisi. VI. zvezek. Broš. D 19.—, po pošti D 1.50 več.
Stritarjeva antologija. Uredil dr. I. Prijatelj. Broš. D 7.—, vez. D 9.—, po pošti D 1.— več.

Izven zbirke:

Fr. Milčinski, Drobiž. Zbirka humoresk. Broš. D 9.—, vez. D 11.—, po pošti D 1.— več.
Anton Novačan, Veleja. Drama. Broš. D 7.—, vez. D 9.—, po pošti D —.75 več.
Danur Feigel, Tik za frouto. Broš. D 9.—, vez. D 12.—, po pošti D —.75 več.
Ante Debeljak, So. nce in sen. e. Pesmi. Broš. D 3.—, vez. D 5.—, po pošti D —.50 več.
Fr. Zbašnik, Pesmi. Broš. D 8.—, po pošti D —.50 več.
Cankarjev zbornik. Uredil dr. J. Glonar. Broš. D 18.—, vez. D 21.—, po pošti D 1.— več.
Dr. Iv. Lah, Noč na Ilmeljniku. D 4.—, po pošti D —.40 več.
Simon Jenko, Pesmi. Vez. D —.5, broš. D 3.—, po pošti D —.50 več.

Zbirka „Prosveti in zabavi“.

Igo Kaš, Dalmatinske povesti. Broš. D 3.—, vez. D 5.—, po pošti D —.50 več.
Jos. Starč, Lisjakova hči. Povest. Broš. D 4.—, vez. D 6.—, po pošti D —.50 več.
Dr. H. Dolenc, Izbrani spisi. Broš. D 5.—, vez. D 7.—, po pošti D —.50 več.
J. Stritar, Sodnikovi. (V tisku.)

Zbirka Mladnskih spisov.

Cika Jova-Gradnik, Pisani oblaki. Vez. D 7.—, po pošti D —.40 več.

Dr. I. Sorli, Bob in Tedi, dva neugnanca. Broš. D 6.—, vez. D 8.—, po pošti D —.75 več.
Cika Jova-Gradnik, Kalamandarija. Otroške pesmi. Vez. D 4.—, po pošti D —.35 več.
I. Waschtelova, Pravljičice. Z barvanimi slikami. Vez. D 10.—, po pošti D —.50 več.

Zbirka Prevodne knjižnice.

F. M. Dostojevskij, Besi. Roman v treh delih. Broš. v dveh zvezkih D 11.—, vez. v eni knjigi D 15.—, po pošti D 2.— več.
Edmond de Goncourt, Dekle Eliza. Broš. D 4.—, vez. D 6.—, po pošti D —.60 več.
Mig. Cervantes, Tri novele. Broš. D 3.—, vez. D 5.—, po pošti D —.50 več.
Anatole France, Pingvinski otok. Broš. D 11.—, vez. D 13.—, po pošti D 1.— več.
Barbusse, Ogenj. (V tisku.)

A. Cehov, Sosedje in druge novele. Broš. D 5.—, vez. D 7.—, po pošti D —.50 več.

Shakespearjeva dramatična dela.

Prevel Oton Zupančič.

Sen kresne noči. Broš. D 6.—, vez. D 8.—, po pošti D —.50 več.
Macbeth. Broš. D 8.—, vez. D 10.—, po pošti D —.75 več.

„Pota in cilji“.

Zbirka poljudno-znanstvenih spisov.

I. in II. zvezek: A. Melik, Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev. I. del, vez. D 6.—. II. del, vez. D 11.—. Za oba zvezka po pošti D 2.25 več.
III. in IV. zvezek: Dr. Fr. Weber, Uvod v filozofijo. D 18.—, po pošti D 1.— več.
V. in VI. zvezek: A. Melik, Zemljepis kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. D 15.—, po pošti D 1.15 več.
VII. — IX. zvezek: Dr. Prijatelj, Predhodniki in idejni utemeljitelji ruskega realizma. Cena mehko vezani knjigi D 23.—, po pošti D 1.50 več.
X. zvezek: Stribrnj-Glonar, Simon Gregorčič. (V tisku.)

Zbirka političnih, gospodarskih in socialnih spisov.

Dr. Bogdan Derč, Dojenček. Broš. D 3.—, po pošti D —.35 več.
Dr. J. Demšar, Spolne bolezni. Broš. D 3.—, po pošti D —.35 več.
St. Sagadin, Naš sadašnji ustavni položaj. Broš. D 4.—, po pošti D —.35 več.
Leonid Pilanic, Pravo in revolucija. Broš. D 2.—, po pošti D 25.— več.
Dokumenti o jadranskem vprašanju. Broš. D 5.—, po pošti D —.35 več.
Alb. Ogris, Borba za jugoslovansko državo. Broš. D 8.—, po pošti D —.35 več.
Vi. Corović, Rasa in vera v srbski prošlosti. Broš. D 4.—, po pošti D —.35 več.
Fr. Goršič, Socialna zaščita dece in mladine. (V tisku.)

Razne brošure.

Dr. Fr. Pešič, Veščbenica hrvatsko-srbskega jezika. D 18.50, po pošti D 1.— več.
Ustava kraljevine SHS. Cena D 3.—, po pošti D —.25 več.
Poglavje deveto in deseto kazenskega zakonika za Srbijo. Cena D 3.—, po pošti D —.25 več.
Stanovniška naredba in pravilnik. Cena D 2.—, po pošti D —.25 več.
Občinski volilni red za Slovenijo. Cena D 4.—, po pošti D —.25 več.
Volilni red za ustavotvorno skupščino. Cena D 4.—, po pošti D —.25 več.
Dr. Ig. Ružar, Zbirka vojaških zakonov SHS. Broš. D 9.—, po pošti D —.75 več.
Albert Šuš, 0 slovenskih narodnih nošah. Cena D 2.—, po pošti D —.25 več.
Fr. Heller, Prigode gospoda Collina. D 4.—, po pošti D —.75 več.
Ljubljanski Zvon. Mesečnik za književnost in prosveto. 1921. Letna naročnina D 45.—. Letnik 1919: D 30.—, letnik 1920: D 30.—, po pošti D 5.— več.

V letu 1921 je izdala Tiskovna zadruga dosedaj že 21 knjig in brošur. Vse zbirke se nadaljujejo. Sprejemajo se stalni naročniki na vse publikacije ali samo na posamezne zbirke. Plačuje se lahko tudi v mesečnih obrokih.

Domače vesti

Stanje ministra dr. Zerjave je bilo tudi včeraj stabilno. Bolazen se razvija povoljno, tako da je utemeljeno upanje, da bo bolnik kmalu iz nevarnosti.

Pisatelj Finžgar odlikovan. Včeraj ob 11. je prejel pisatelj gosp. Fr. S. Finžgar, župnik v Trnovem, iz rok pokrajinskega namestnika Ivana Hribarja red sv. Save III. razreda za zasluge za slovensko literaturo. Odkar je umrl Ivan Cankar, je Finžgar naš najboljši pisatelj. Lani je obkralj 50-letnico svojega rojstva. Iskreno čestitamo!

Osebnost vest. Dvorni svetnik pri vsakem delu sodišča v Ljubljani g. Michael Gabrijelič, je odlikovan z redom sv. Save tretjega razreda ter obremen trajno upokojen. — Dr. Josip Metličič, svetnik stola sedmorice, odločenja B v Zagrebu, je imenovan za podpredsednika.

Vojaška vest. Komandant celjskega pešpolka podpolkovnik I. Naumović, je imenovan za polkovnika.

Instalacija ptujskega župana. Ker je vladna potrila ptujskega župana Tomaz Lozinška, se je vršila včeraj ob 17. uri v Ptuju njegova slovesna instalacija.

Gremij trgovcev v Ljubljani opozarja vse svoje člane in ostale trgovce v Sloveniji na razglasila delegacije ministrstva financ v Ljubljani, t. koča se odmere dohodnine in plačnine za leto 1922 ter na notico v «Trgovskem listu» št. 1./1922 pod naslovom «Davki», ki obravnava isti predmet. Dalje se trguje osebiti opozarjajo na uvodni članek «Iz zakonodajnega odbora», ki razpravlja o davku na poslovni promet. Gremij trgovcev najno priporoča vsem trgovcem tudi najmanjšim, da se naroča na «Trgovski list», ker se v njem razpravlja vse trgovsko-gospodarske in trgovsko-politične zadeve in se bodo objavljal vse zadeve, ki se trgovstva tičejo, osebiti pa davčni razglas.

Seja ljubljanskega občinskega sveta. Priljudna redna javna seja ljubljanskega občinskega sveta se vrši v torek dne 10. januarja ob petih popoldne. Na dnevnem redu je med drugim poročilo glede tržarinske črte za mesto Ljubljano ter glede zgradbe stanovanjske hiše za uradniško osebo mestne hišnice, poročilo glede Adamič-Lundrovske spomenika in glede postavitve Krekovega spomenika ter končno poročilo o dopisu Zdravstvenega odbora za Slovenijo glede preskrbe s kromom in igrisid. Obč. svetnik Pire bo obrazložil svoj samostalni predlog glede razširjenja mestnega ljudskega kopališča.

Smrtna kosa. V Ljubljani je umrla ga. Ursula Magister, vdova cestnega inženirja, v Gorju na Gradu pa rodbini Cepčakovi sinček Bogomir.

Ruska božičnica v Ljubljani. Včeraj popoldne ob 4. uri je priredila ljubljanska ruska kolonija svojo «jelko» v Mestnem domu. S pomočjo dobrih srca in dobrih rok se je nabralo nekaj darov za otroke in dijake. V sredi dvorane je stala lepo ovenčana «jelka». Otroci so nastopili z ruskimi deklaracijami, pevski zbor akademikov je zapel nekaj pesmi, nazalnje je sledila deklaracija o zahvalu Slovincem. Prireditelj se posvetil ljubljanske gospe nam. Hribarjeva, dr. Tavčarjeva, dr. Jenkova in druge. Po razdelitvi daril se je poljal čaj in okoli jelke so je razvila prisrčna domača zabava.

Rimske Toplice v domačih rokah. Kakor nam poročajo, je kupil kopališče v Rimskih Toplicah, doslej last g. Uhlieha, inženjer Veseli, profesor na zagrebški trgovski akademiji. S tem je prišlo to priljubljeno letovišče znano po svoji tili krasoti, v domače roke kar tudi z gosposkarskega vidika iskreno pozdravljamo.

Zimski tujski promet. Odsek za tujski promet v ministertvu za trgovino in industrijo je prejel naročilo da na podlagi letnih poročil ugotovi one kraje, ki so z ozirom na klimatične razmere posebno prikladni za zimski boravek in za zimska sportna središča. Vse one osebe, ki bi bile pripravljene, omenjenemu odseku ročno poročati, se pozivljajo, naj se prijavijo odseku za tujski promet v ministertvu za trgovino in industrijo in naj v svoji prijavi na kratko opišejo položaj kraja, prometne zveze, klimatične razmere, zlasti glede snega, ter stanovanjske razmere za turiste in trajne goste. Redni poročevalci prejmejo primerno nagrado za sodelovanje.

Obirna razstava v Celju. Priprave za obrtno razstavo v Celju so se že pričele. Razstavljalni odbor je dne 6. januarja sklenil, da se bo vršila razstava od 12. do 22. avgusta. Za častnega predsednika je bil izvoljen minister n. r. dr. Kukovec, za predsednika Ivan Rebek, za podpredsednika pa t. n. svetnik Baebler. Izvoljeni so bili: finančni, propagandni, razstavljalni in stanovanjski odsek. Razstave se bodo lahko udeležili obrtniki, trgovci in industrijalci iz vse Jugoslavije. Istovčasno z obrtno razstavo bo tudi p. emovanje živine v velikem obsegu. V glotališču bodo vsak dan predstave in poskrbljeno bo tudi za več koncertov.

Iz ljubljanske gledališke pisarne. Drugi obrok v sezoni 1921/22 pobira blagajna Narodnega gledališča v Ljubljani v ponedeljek in torek dne 9. in 10. januarja od 10. do 12. ure in od 4. do 6. ure v dramskem gledališču, uhoj iz Gradišča. Vse p. n. abonente prosimo, naj blagovojno ta dva dneva zanesljivo plačati drugi obrok najemnine. Opozarjamo, da sedanja izgube veljajo, če do tedaj najemnjina ni poravnana.

Uboji zamorčiči Na plakatnih deekah pri zgradbi «Ljubljanske kreditne» v Aleksejevi ulici je nalepljen z nekoliko okorno otroško roko s tinto napisan plakat: «Prosim, dajte nabirati znamke za uboge afrikanke zamorčike!» Podpisana je deklica, morda 8- do 10letna učenka. Plakat je v svoji preprostosti in naivni prisrčnosti uprav ganljiv. Klor ga slučajno čita, gre svojo pot smehljaje in toplinu je pri srcu. Ti dobro dete, ki še ne veš, da se te podajša na čisto drugo pot. Duhovičina nabira pri deci znamke za afrikanke zamorčike. Dete si predstavlja: «Kakšni revčiki so ti nagi črnci, pri tem mrzotu! Dvanajst stopinj Celzija!» Pa saj je poleg «Unions» pisarna afrikanških mislonov! Teh je solaj Jugoslaviji najbolj treba. Z njimi začenjajo oblikovati kakor vošek melika otroška srčeca, pa z lepimi «pilkici», odrasle pa z «Orli» in raznimi drugimi družbam, delavec z Gosarjevim krščanskim komunizmom, kmete z izvozom živine, ene z «Bogoljubom», druge z «Domojubom», tretje z «Dom in svetom», četrtje s poverjeništvu, poslanstvu in demobilizacijskimi komisijami, pete z bankami. O! «Zamorčikov» do «Gospodarske zveze» ena sama past za uboge jugoslavanske zamorčike!

Prepovedani listi. Ministrstvo za notranje zadeve je prepovedalo uvoz in razpečevanje časopisov «Neues Wiener Journal», «Deutsche Zeitung» in «Post», ki pišejo proti interesom naše države in dinastije. Prepovedan je tudi maltaški listnik «Az Est», ki izhaja v Budimpešti.

Dva važna občna zbora. Dne 13. januarja se vrši v Mariboru ob 20. uri v hrzavni realni ustanovni občni zbor «Protituberkulozne lige», v sredo, ob 20. uri pa v mali dvorani Kazine ustanovni občni zbor Ljudske univerze.

Uradni dan trgovske zbornice v Mariboru ta tolen ne bo v sredo, kakor običajno, ampak v torek dne 10. januarja.

Bakteriološka postaja na Cetinju. Za črnogorsko ozemlje se ustanovi na Cetinju stalna bakteriološka postaja.

Zahvala. «Kolo jugoslovanskih sestere» se najsrečneje zahvaljuje vsem, ki so pripomogli s svojo darežljivostjo, da je bilo možno obdariti ob prvi družtveni «Božičnici» toliko otrok s toplim oblačilom, pivom in sadem. Kerkoli so potrkale Kolašice, skoro povsod so se našla usmiljena srca in ravnoladne roke, ki so bile takoj pripravljene prispevati v ta plemeniti namen. Iskrena zahvala tudi č. sestram Uršulinkam, obrtni šoli in družtvi «Josephinum», ki so pomagali pri šivanju ter omogočili, da je bilo vse pravčasno izvršeno. Vsem, ki so pomagali do lepega uspeha, bodi v plačilo prijetna zavest, da so izvršili človekoljubno delo, za katero jim je hvaležno sto in sto nežnih otroških src! — Za odbor: Franja dr. Tavčarjeva, predsednica.

Za družino narodne žrtve Kromarja. Stalno omzje v gostilni «Pri mačku» (malja obrti) je na novega leta dan nabrala za družino neolotne žrtve krvoločnih Habsburžanov znesek 500 kron.

Prispevki v narodne svrhe. V Grahovem pri Cerku in so darovali tamošnji učitelj, orožnik in rodbina Krajc znesek 304 K za Jugoslovansko Matico ter 210 kron za Slovensko dijaško zadrugo na Dunaju.

Silen vihar v Dalmaciji. Dne 4. januarja je divjal v Splitu in okolici silen vihar. Pamki niso mogli ne v luko, ne iz nje. Mnogo ladij je moralo ostati na odprtem morju. Čez dvajset let je letos zopet zapadel sneg na otokih Hvar in Brač.

Most pri Veržeju čez Muro se učilno gradi. Pri delu je zaposlenih 190 delavcev. Most bo dovršen z spomnlivi, ako se posreči dobiti nadaljni kredit v znesku 2 milijonov kron.

«Kino Tivola» se imenuje novo kinopletje, katero se otvori dne 1. februara v Ljubljani poleg Lateranovega dvoreda na telovališču Ljubljanskega Sokola. Das ravno so zunanja dela poljetja vsled hudega mraza solaj ustavljena, se vendar že vidi, da bo imela pravica prijazno lice ter čedno notranjo opremo. Podjetje si je, kakor čujemo, naročilo med drugim tudi svetovnoznano filmsko delo: «Ana Kaena» po glasovitem romanu grofa Leva Tolstojca.

Koncert v hotelu «Tivola» v Ljubljani se vrši v nedeljo dne 8. januarja od 15. do 20. ure. Domače jetrne, krvave in masene klobase. — Vstopnina prosta. — Se priporoča Vek. Dolničar.

Izgubila se je črna usnjena denarnica z 14.000 kronami in raznimi vojaškimi dokumenti v popoldanskemu kamn škemu vltaku od južnega kolodvorca do Jezice. Pošten najlitielj se naproša, da odda najleno proti dobri nagradi v Upravi «Jutra» Prešernova ulica 54.

Nezgode in nesreče. Luka Zadržič posestnikov sin iz Podcerkve je v domači veži spodrsnil in si pri padcu zlomil levo roko. — Josipu Strusu, sinu trafikantinja v Grosupljem, so se splašil konji in zdirjali. Zuleli so z vozom od neko čežnja, pri čemer je padel Strus z voza in se poskodoval na levi nogi. — Josipina Kozlevčar, užitarjeva žena iz Petrušine vsaj pri Stični, je šla domov na oder pola. Kar se je vidra deska in ženska je padla na pod in si zlomila desno nogo. — Beglez Terezija, kuharica, je pred kavarni Prešeren padla in si zvilila levo nogo.

Nesreča pri delu. Matevžu Cvirnu, gozdnemu delavcu na Jezerskem, je pri delu padlo desno na levo nogo in mu jo zdrobilo.

Pazite na otroke. Dve nesreči vsled igranja otrok z dinamitni patronami sta se zgodili te dni. 13letni Alojzij Koritnik, an vdovec po ruharju v Trbovljah je našel doma pred pošto dinamitno patrono. Vzel je iglo in hotel izkopati smolnik, da bi rabil i potem patrono za natiaklo na svinčnik. Smolnik je pri tem eksploziral in odrgal dečku na desni roki tri preste, mu razmesaril na levi dva in ga poskodoval neznamno tudi po glavi in trebuhu. — Podobna nesreča se je zgodila tudi 15letnemu Josipu Volku, sinu bajtara iz Lipljin pri Grosupljem. Dinamitna patrona mu je pri izpravljevanju eksplozirala, pri čemer je izgubil Volk tri prste leve roke.

Ogenj. Včeraj, okoli pol 17. ure, je nastal pri peku Paškulinu na Sv. Petra cesti v dimniku ogenj. Vnele so se saje, vendar pa nevarnosti ni bilo in so gašilci ogenj takoj pogasili. Drugačen bi bil položaj, ako bi nastal ogenj ponoči.

Pod avto je prišel Ivan Kunaver. kovačev sin iz Jezice, se je peljal v mraku domov. Ko je skočil raz voza, je prdirjal mimo brez luči avto tovarne Titan v Kamniku, ga podrl na tla in vrge ob cestni odbočaj. Kunaver je dobil pri tem težke poškodbe po glavi.

Vsled zadolženih poškodb je umrl prosjak Colnar Franc, ki ga je prodal na levi povozil avto na križišču ceste Medvede-Skofja Loka.

Z mlekom se je oparila Francka Novak. 10letna sirota iz Fužin pri Ljubljani. Ko je hotela odstaviti zavreto mleko, je zalela ob drug lonec. Pri tem se ji je razlilo mleko in jo oparilo po spodnjem delu života.

Ljubozeljiv sin. V nekem majorskem hotelu je policija aretirala včeraj Ivana M. iz Zagreba, ki je ukradel svojemu očetu 25.000 kron. Hotel je zbežati v Avstrijo, a je bil v zadnjem trenutku aretiran in izročen zagrebški policiji. Pri njemu so našli še 18.000 kron.

Mrtvec v vodnjaku. Na staroga leta dan so iz občinskega vodnjaka v Ivančevu v hrvaškem Zagorju potegnili truplo mrtvega človeka. Zdravniki so ugotovili, da je bil mrtvec že najmanj 14 dni v vodnjaku. Nikdo ni slutil, da se nahaja mrtvec v vodnjaku, dokler niso začeli črpati iz vodnjaka tudi človeške lase. Ko so začeli preiskavati vodnjak, so našli v njem truplo upokojenega orožnika Ivana Laškarića, ki je šel prostovoljno v smrt.

Končno le v kletki. Dne 24. avgusta lanskega leta je neki 21letni mladenič v magdalenskem predmestju iz nekoga vrta ukradel več komalov perila. Bil je sicer takoj aretiran, a je na potu v zapor skočil v Dravo. Jo preplaval in potem pobegnil v Avstrijo. Solaj se je vrnil iz Mürzuseblaga na obiske sorodnikov v Maribor in je bil pri tej priliki zopet aretiran. Doma je iz Velikoveca, po kopilec vrtar in se piše Simon Avguštin. Pri sebi je imel tudi dežni plašč in zimsko suknjo sumljivega izvora.

Drzen rop. Posesnica Kuhar v Rogoznici pri Ptuju je v ponedeljek dne 2. januarja okoli 21. ure zaslišala doma ropot. Ko je šla pogledat, kaj je, so bila vrata zunaj zvezana z vrvo, da jih ni mogla odpreti. Pogledala je skozi okno in opazila več moških, ki so obkolili hišo. Bili so roparji, ki so vlomili v shrambo in pobrali meso in slanino dveh prašičev, moka, žito in več komadov obleke, naložili vse skupaj na voz in se odpeljali. Škoda znaša 50.000 kron. Domaši hlapec. 18letni pohabljen fant, je sicer silal, a je vsled strahu molčal.

Da te našemu žensstvu gospodinjskih šol!

Izkušnja uči, da se mora naša mladina luševno in telesno zdravo razvijati le tečaj, ako je v oskrbi pametne matere in razumne gospodinje. Dobra, naobražena, razumna gospodinja je temelj družne sreče, je vir blagostanja, je vez, ki drži osamezne člane družine v harmonično noto, je zarišča od kojega črpajo vsi občinski člani ljubezno do družine in ljubezno do države in domovine. Razumna gospodinja je čarodejka, ki spreminja kromne moževе dohodke potom svojega razuma in svojih delavnih rok v okusno jedila, v topla oblačila. Ona je ono čudovito bitje, ki ustvarja med štirimi stenami prijetno, okusno bivališče ter prečarvanje smeha in zadovoljstva, je zdravilnica, ki lajša in leči boli v težkih urah boleznii. Kaj čula, da želi vsakdo, pa sodi učenjak ali prosjak, trgovec ali trdnik, obrtnik ali kmet, imeti v s o posesti tako čarodejko, ki bi znala z razpolagajočimi sredstvi za voljiti družino in ji oskrbeti prijeten in anažen dom, ki ga naj vsa družina vzljubi nad vse. Naj so mož razgovarja še tako rad o literaturi, skulpturi, arhitekturi, politiki, glasbi, ali o plesu in zabavah, naj bo še tako ponosen na ženo, s koto more razgovarjati o vsem tem, je gotovo eno: najzadovoljnejši je oni, ki ima razumno, pridno gospodinjo, da mu oskrbi vsaklanje njegove potrebe. — Gorje pa možu, ki pride po trulapolnem vsakdanjem delu domov, pa ne najde niti dobro in skrbno pripravljene oboda, niti drugih stvari v rodu, dasi izšla za to malone vse svoje trdozaslužene dohodke.

Da pa more žena kot gospodinja izvrševati vestno in razumno svojo nalogo, ji je treba primrne žele, ki ji more nuditi v polni meri s teoretičnim in praktičnim poukom vse, kar potrebuje v gospodinstvu — in tega je mnogo! Naša dekleta imajo dandanes priliko izobraževati se v vseh panogah, saj imajo poleg osnovnih in meščanskih šol tudi občne in srednje šole. In še več! Odprta jim je

svobodna pot do najvišje naobrazbe — do visoke šole. Ali z vsemi temi šolami ni ustrezno najvažnejšemu, najpotrebnejšemu in najkrajnjemu polku — gospodinstvu. Na to na misli nihče, dasi želimo vsaj povprek imeti dobrih gospodinj! Da nimamo več gospodinjskih šol, je pravi kniturni greh, ki ne zasluži odpuščanja! Ozirno se le na sever k bratrom Čehom. Da so prišli do tako visoke kulturne stopnje, je velika zasluga tudi gospodinjskega šolstva, ki skrbi za naobraženo razumne gospodinje. Tam ima gospodinjsko šolstvo prednost pred vsemi drugimi!

In pri nas? Bože mili! Splošnost n'ij ne ve, ali sploh imamo kako gospodinjsko šolo ali ne. Naši najvišji funkcionarji šole vprašujejo, ali bi sploh kazalo tudi pri nas ustanoviti gospodinjske šole kakor na Češkoslovaškem? Tudi naši šolniki ne vedo, da imamo slučajno v Sloveniji par šol ter vrste, ki pa si morajo sevola same pomagati, da sploh životarijo.

Po gospodinjskih in socialnih potrebah naše žene ločimo gospodinjsko šolstvo v dve vrsti: v kmetijsko-gospodinjsko in meščansko-gospodinjsko šole. Kmetijsko-gospodinjske šole so namenjene kmetiskim dekletom in nudijo s teoretičnim in praktičnim poukom vse, kar morajo vedeti kot gospodinje in kot družice moža v splošnem gospodarstvu. Te šole oskrbuje «Kmetijska družba za Slovenijo» in so med kmetijskim ljudstvom poznane, za kar gre hvala v prvi vrsti družji sami, v drugi vrsti pa večima strokovnjakoma, svetniku Rohmanu in inženjerju Lahu, ki sta mnogo pr.pomogla, da so se tako lepo razvile.

Druga vrsta gospodinjskega šolstva pa je namenjena dekletom meščanskih, obrtniških in delavskih slojev. Te vrste šole pa, dasi prav tako potrebne, ako ne šole bolj, so skoro docela nepoznane, ker nimajo niti dejanskih niti moralnih protitorjev, ki bi jim pomagali do ugleda, kakršnega bi zaslužile. Docela neumljivo se mi zdi dejstvo, da ima kmetijsko gospodinjsko šolstvo vendarle precej prijateljev (največ iz meščanskih krogov), meščansko gospodinjsko šolstvo pa prav nobenega. Zakaj se pa za meščansko gospodinjsko šolstvo ne dobi korporacije, ki bi se zavzela za nje, kot se n. pr. zavzema «Kmetijska družba» za kmetijske šole? Res je, da imamo v Sloveniji štiri šole te vrste, ali na žalost morejo te šole posežati samo hčerko bogatih roditeljev, ker jih morajo tudi same vzdrževati. Dekletom uradnikov in delavcev pa so te šole ne-ustopne, kar je neodpuščljiva krivica. Kako eminentnega pomena bi bile te šole za našo meščansko dekle, pa bodi to uradniško, obrtniško ali delavsko, ve samo oni, ki pozna ustroj take šole.

Izobrazba meščansko-gospodinjske šole ima dvojno smer: 1.) ustvariti podlago socialnega mišljenja in razumovanja v gospodinstvu in 2.) razviti v dekletih potom teoretičnega in praktičnega pouka sile in zmožnosti do popolne samostojnosti, bodisi v družini kot gospodinje, bodisi kot uslužbenke v gospodarstvu, sanatoriju, internatu itd.

Ueni predmeti so: gospodinjsko spiseje, gospodinjsko računstvo in knjigovodstvo, vzgojslovje, nauk o živilih, zdravstvo, vrtinarstvo in gojitev cvetic, družabna pravila in serviranje in prikrrojevanje. Domača opravila (pranje, pomivanje, likanje), negovanje dojenčca.

Gospodinjska šola na «Mladiki» v Ljubljani je te vrste najstarejša in je bila osnovana že leta 1910. Za njo se je otvorila šola pri Uršulinkah in leta 1919, šoli v «Vesni» v Mariboru in v «Mladiki» v Ptuju.

Prijav za sprejem v te šole je velikanski, kar znači, kako živo občuti žensstvo potrebo izobrazbe v gospodinstvu. Tisočkrat žal pa, da se oni faktorji, čiji sveta dolžnost bi bila, podpirati v prvi vrsti gospodinjsko šolstvo, ne zanimajo prav n č, nasprotno, pogosto še ovirajo razvoj in razmah teh šol. Komur pa je mar blagor našega žensstva in blagor našega naroda, naj se vsaj zolaj zgane in naj po svojih močeh dela na to, da se povsod, kjerkoli je mogoče, in to čim prej, osnujejo gospodinjske šole, v katere bodo imele pristop ne le premožna trgovska impakt tudi uradniška in delavska dekleta. Jerica Zemljanova.

Priporočajte „Jutro“!

Mali oglasi

stanice do 20 besedi 3 Din, vsaki nadaljnji 5 besedi 1 Din. — Trgovski oglasi, doplovanje, ne-
stanice do 20 besedi 2 Din, vsaki nadaljnji 5 besedi 2 Din. — Plača se naprej. Lanke tudi v
— smetan. Ne sprejeta so odgovora iz, ako je vprašanje priložna znanja se odgovor.

Službe

Absolvent
trgovske šole, oziroma trgovskega tečajja, več struj-pisja in ko espondence, se sprejme takoj pri večjem tovarniškem podjetju v Ljubljani. Prosilci s prakso v knjigovodstvu imajo prednost. Poudarje pod «Knjigovodstvo» na upravo «Jutra». 47

Knjigovođa.
smoslojen, išče za dve do tri prose pooldanske ure dela. Blagovoljne ponudbe

Razno

Na dobro domačo hrano se sprejme gospodinje. Istovčasno se vzame tudi dijaka na stanovanje in hrano. Nasov v upravi «Jutra». 33

Dama, 41
inteligentna, s premoženjem, ki čuti morla v sebi nekaj pe-niškega ali pripovednega talenta in ki bi bila pripravljena založiti 15.000 K, od kojih bi imela vsak mesec

Črna obleka, 46
skoraj nova, in novi nizki čevlji št. 39 so prodane: Pri-sojna ulica števil. 1, vrata 10

Stanovanje

Stanovanje 28
v Ljubljani, obstoječe iz treh sob s pritlikinami, z električno lučjo in vsem drugim koutforom, na lepem prostoru, se zamena za enako stanovanje v Mariboru. Poudarje pod «Takoje» na upravo «Jutra».

Kaj je Jugoslaviji najbolj potrebno?

Sobota je bila zadnji dan za vpošiljanje odgovorov. Prišlo jih je zopet 135, tako da znaša skupno število vseh dosegljih odgovorov 2042. Izmed njih se bodo izbrali oni odgovori, ki dlohe nagrado. To delo prične v ponedeljek. Tekom tedna izide priloga «Jutra», v kateri bo objavljena razdelitev nagrad ter vrsta najboljših odgovorov. Na vsebino raznih odgovorov se pa povrnemo še ponovno, ker so v svoji celoti tako polučni in važni, da bi bil naravnost greh, če jih pustimo neporabljene. Mišljenje, ki se zreali iz ogromne množice odgovorov, je mišljenje ljudstva, in to mišljenje je pravilno in merodajno!

Ako se naberejo v prihodnjih dneh še nekateri zakasneli odgovori, se bodo upoštevali še za eventualno objavo, za nagrado pa ne več.

Pri tej priliki se «Jutro» toplo zahvaljuje vsem svojim cenjenim bralcem, ki so se pečali s stavljenim vprašanjem in nanj odgovorili. S tem so sodelovali pri skromnem in vsakdanjem, pa kljub temu koristnem političnem činu.

Razmišljanje o vprašanju «Kaj je Jugoslaviji najbolj potrebno?», s tem seveda nika'or ni končano. Nadaljevalo se bo pri nas vseh, dokler se ne najde pravi odgovor v življenju Jugoslovnanov in dokler vsak državljan tega vprašanja ne reši v svojem srcu in v svoji glavi, ter v polnem soglasju vseh nas. Upajamo, da bomo demokratki tisti, ki najdemo ta odgovor in ki ga v življenju tudi uresničimo!

Sport in turistika

Blejsko jezero zamrznilo! Z Blede nam poročajo, da jezero lepo zamrzuje ter nudi momentano že več oralov drsalnega terena. Led je debel do deset centimetrov ter proti sredini odprt. Ako bo sedanje vreme držalo, bo v ponedeljek že vse jezero sposobno za drsanje. Sportnikom pa nudi jezero že danes najlepši teren ter naj nihče ne zamudi privoščiti si krasnega užitka. Dnevi so prekrasni na Bledu in ob sedanjih zimah, kakor se pojavljajo vsa zadnja let, ni mnogo upanja na možnost trajnega izvajanja zimskega sporta, tako da takih prilik ni izpustiti. Hoteli so odprti in zakurjene sobe na razpolago.

S. K. «Primorje» v Ljubljani je imel dne 6. t. m. v ljubljanski mestni posvetovalni letošnji občni zbor, na katerem se je izvolil za leto 1922. sledeči odbor: predsednik g. Stubelj, bančni ravnatelj, podpredsednika g. Birsca, urednik «Jugoslavije» in g. de Paulis, bančni uradnik, tajnik g. Saksida, blagajnik g. Slamič, gospodar g. R. Bašin, odborniki ex. Brumac, dr. Fornazarič, Rajer, dr. Saplja, Bašin.

Borza

Curh, devize: Berlin 277, Newyork 517, London 2174, Pariz 4125, Milan 2235, Praga 840, Budimpešta 085, Zagreb 180, Varšava 018, Dunaj 018, avstrijske žigovane krome 010.

Berlin, devize: Rim 804.15 — 805.85, London 779.20 — 780.80, Newyork 185.56 — 185.94, Pariz 1500.95 — 1511.05, Švica 2790.40 — 2803.60, Dunaj 6.13 — 6.17, Praga 300.15 — 300.85, Budimpešta 30.96 — 31.81.

Vremensko poročilo

Ljubljana 306 m nad morjem.

Dan	Ura opazovanja ob uri	Stanje	Temperatura	Vetrovi	Nebo
7. jan.	7. 14. 21.	31 6 1	-107 2 8	sl. jug 2 sl. sev. zap	obl. 3 obl. 3

Srednja večerjšja temperatura -8.0, noč-malina -2.7.

Vremenska napoved: lepo mrzlo sev. vreme. Solnce vzhaja ob 7.44, zahaja ob 16.28.

Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra». Odgovorni urednik Vit. F. Jelenc.

CLAUDE FARRERE: 7
Morski ropar
(Le Flibustier des Mers.)

Roman.

Razven k takšnim spreedom ni Juana često zapuščala svoje kabine, kjer se je najraje bavila z lenarjenjem in pa s kičenjem in dičenjem... ali pa s sladko ljubeznijo. Oba zaljubljenca sta se sedaj brez uzde udajala svojim strastem, se brez prestopa uživala do onemoglosti ter brez usmiljenja bičala v vedno novem naponu vseh sil svoje mase in kri, v izbruhih, ki so sličili prej sovražnostim ko ljubezni. Moštvo posadke je često opazalo, da se njihovega kapitanu zjutraj klecne, kadar stopa po lestvah, in često se je veselil, da je v straznikovo sedež ter tam obležal. Mulatska sužnja pa se je često smehljala pri pogledu na široke črne obroče, ki obdajajo še mokre oči njene gospodarice...

Tri leta jadra tako «Lepa podlasica» po ameriških vodah in nosi s seboj ta čudoviti par zaljubljenec skozi tisoč prigod in tisoč slučajev. Onadva pa se v bistvu ne brigata za nič drugega ko sama za se. In fregata nosi poleg njih tudi resnega in zvestega Guénoléja, ki izgleda kakor svetnik, ki se je slučajno izgubil v peklo. In vrhu tega je na ladji nekaj stotin dobrih maloneških dečkov, ki so bili izprva svobodni korzarji in svobodni kraljevi podaniki, danes pa so pravi Flibusteji in so globlje pod njimi, odkar so prestali toliko bitk proti skoraj vsem zastavam na svetu. In vrhu tega se oni vedno bolj po-

mešavajo s tujci. Bitke so napravile med njimi marsikatero široko vrzel. Namesto mrtvecev pa prihajajo na ladjo novi tovariši, pravi Flibusteji, od raznih krajev, kajti na angleških, holandskih, celo na španskih in francoskih tleh si je Tomaž našel mož, ki so njegovi novi tovariši in mornarji.

3
Ko so potekla ta tri leta, ne da bi se bilo v njih zgodilo kaj posebnega, izvzemši Tomaževi in drugih korzarjev uspehi, se je vendar pripetilo leta 1682. nekaj, kar je izprva izgledalo malenkostno in brezpomembno, kar je pa vendar vodilo v najhujše zapletljaje.

V tistem času je Tomaž sklenil z več flibustejskimi kapitani pravno-veljavno korzarsko pogodbo, ki je temeljila na načrtu, da bodo vsi skupaj napadli mestu Puerto Bello in je v naskoku zavzeli. Hoteli so s tem činom posnemati angleškega pustolovca Morgana, ki je pred dvanajstimi ali petnajstimi leti zavzel isto mesto in je dodobra oplenil, in to pred nosom ponosnega namestnika na Panami, gospoda Juana Pereza de Guzmána. Tako lep vzgled je vreden, da ga posnemaš, in takšen čin gotovo prinese mnogo slave in še več blaga. Saj je Puerto Bello glavna luka Atlantskega oceana za vsa ameriška kraljevstva, ki leže na južno stran in odročno od Evrope ob morju, ki se imenuje Tih ocean. Tam se tudi zbirajo vsa za pošiljatev v Španijo namenjena praviljična bogastva najbolj katoliškega španskega veličanstva, zlato in srebro iz rudnikov v Peru in Mexiki.

Ta korzarska pogodba je bila sklenjena na Kravjem otoku, kar je bilo

več vredno, ko če bi se bila podpisala na Tortugi. Gospod de Cussi Tarin, ki prezidira na Tortugi, je sicer zelo omilil svojo prvotno slabo voljo, toda le napram nekaterim, v ostalem pa je moral vsem večjim Flibustejskim zborom delati težave. Zato je bilo najbolje, da so delali kar brez njegove vednosti. Dogovorili so se, da se snidejo v luki majhnega otoka Vieille Providence, v odprtem morju pred Nicaragua, baš nasproti Puerto Bello. Ko je bilo vse kar najskrbneje pripravljeno, se je odpravil Tomaž na pot pod varstvom svetega Iva dne 19. maja, ko je baš god tega svetnika. Razpel je jadra in se odpravil naravnost na dogovorjeni kraj, v trdnem pričakovanju, da najde tamkaj vse pričakovane svoje tovariše in pogodnike. Saj so se odpravili na pot že tri do štiri dni pred njim in ga najbrže že nestrno pričakujejo.

Po tridnevni vožnji, boljše bi ne mogla biti, najde Tomaž res v roka-ru pred imenovanim otokom dve ladji, pred imenovanim otokom dve ladji, ki mu je bilo všeč, ko njegova fregata, obe s plapolajočimi belimi zastavami. Tomaž ni niti trenutek dvomil nad tem, da bi bili ladji drugačni ko pričakovani ladji van Horna in Laurenta de Graafa, ki sta se udeležila podjetja in ki sta v resnici poveljevala prav izdatnim ladjam. Zato je bil silno in zelo neprijetno presenečen, ko sta obe ladji naenkrat povili bele zastave in razvili namesto tega flibustejskega znaka kastilijanske zastave ter istočasno pričeli s streljanjem. Previdni Guénolé je tudi to pot rešil «Lepo podlasico». Previdnejši ko njegov kapitan, je že izpočetka, ko je zagledal tuj ladji, nekaj vohal, ter je pod pretvezo, da bo

streljal salut, dal odstraniti zaklopnice pred topovi ter jih nabasal. Tudi je postavil topniško moštvo na svoja mesta. Zato je «Lepa podlasica» mogla kar hitro odgovoriti španskim napadačem. Bila pa je v kljub temu v dokaj sitnem in opasnem položaju, v ozkem prelivu, kjer ni mogla izvajati svojih spretnih manevrov, in nasproti dvema močnejšima nasprotnikom. Zaseda je prežala na «Lepo podlasico» na izrecno povelje namestnika na Panami. Ta dostojanstvenik je najvišji vojaški in civilni zapovednik na Panami in generalni kapitan vseh v Peru in Mexiki nastanjenih španskih čet. Svojemu kraju je prisegel, da bo očistil vso Ameriko flibustejske zalege, ali pa da sam pogine. Po svojih špijonih je izvedel o podjetju, nameravanem proti mestu Puerto Bello, in je zato mesto utrdil ter postavil vanjo pojačeno posadko, vrhu tega pa je odposlal k otoku Vieille Providence veliko brodogojce z nalogom, naj polovi vsakega korzarja posebej, kakor hitro se prikaže, in naj jih uniči. Laurent in van Horn in de Graaf sta že morala pobegniti pred španskimi ladjami. Tomaž je imel še večjo smolo ko njegova tovariša, padel je v zasedo, ki mu to je nastavila zadnja straža tega brodogojca. Obe španski ladji sta imeli šestdeset in dva topa, «Lepa podlasica» pa, kakor vemo še od prej, samo dvajset.

Toda borba proti dva- ali večkratni premoči za pustolovce ni nikakršna posebna ali izredna naloga. Desetkrat se je Tomaž izvil že iz mnogo slabšega in opasnejšega položaja. Zato se tudi sedaj ni ustrašil. Kratkotomalo se je spravil na svoje delo in Španci so kmalu spoznali, da so se upali mnogo preveč, ko so se

lotili takšnega sovražnika, ne da bi postavili proti njemu samemu svoje- ga celga brodogojca. Zaman so se borili kakor obupanci, zaman so streljali svoje karteče in palili cele salve iz baterij, ne da bi si vzeli dovolj časa za merjenje. Maloneški topovi so s smrtonosno gotovostjo pogodili vsakokrat svoj cilj. Delc «Lepa podlasice» je bilo tembolj grozotno, ker se je vršilo v polni tihini, ki jo je strogi Guénolé tudi topot kar najstrožje zahteval. Končno je bila večja španska fregata popolnoma razstreljena in razbita, tako da je povila svojo zastavo in se odstranila iz borbe ter takoj na to nasedla na čer in se razbila. Bila je odpravljena. Njena tovaršica pa je tudi spustila žoltordečo zastavo in se udala Tom- mažu.

Sedaj pa se je zgodil oni slučaj, ki je postal tako usoden.

Dečki od «Lepa podlasice» so spustili svoje čolne in se povzpeli na španski krov, ves pokrit z umirajočimi in ranjenci. Navada je, da korzarji pri takšnih prilikah pobijejo vse, kar je že ranjeno, da se ne obteže po nepotrebnem z oskrbo in da se vsa potrebna zdravilška pomoč prihrani potrebnim zmagalcem. Tudi sedaj so Malonci pričeli odpravljati svoje ranjene sovražnike na oni svet ter jih kratkotomalo metati v morje čez krov. Naenkrat pa se dvigne eden teh ranjencev in zastoče z milnim glasom, potem pa uide rokam, ki ga že drže, plane pred Tomaža, pade pred njim na kolena, mu objame none in kriknje: «Senos Capitanolko me mateis! Yo os dire la verdad!» (Gospod kapitan, nikar me ne ubijte, resnico vam povem...)

(Dalje prihodnje)

Prometni zavod za premog

d. d.

v Ljubljani

prodaja

iz slovenskih premogovnikov
velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

I^a čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov:

2013

Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani, Munška ulica 19.

Tvorničko skladište papra

nudja uz najjeftinije cijene:

Novinski papir nesatinirani vel. 58×84 i 63×95,

Tiskovni papir srednje fini satinirani vel. 63×95,

Kuler papir u četiri boje vel. 63×95,

Omotni papir u rolama, Omotni papir u arcima, Ljepenka,

Listovni papir, Papirnate vrećice,

Pisaći pribor kao i sve ostale vrsti papira:

ST. KUGLI (L. MILLER)
Zagreb.

Pozor, kolesarji!

Poslajte razbijena dvokolesa v popolno prenovu, emajliranje z ognjem in ponikljanje. Na željo se kolesa tudi sbranjijo čez zimo.

F. BATJEL, Ljubljana,
Karlovška cesta 4. 2036

Gradbeno podjetje

ing. Dukić in drug

Ljubljana, Resljeva cesta 9.
se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.

Zaloga klavirjev in pianinov
na najboljših tovarih Bösendorfer, Czapska, Ehrbar, Hübel, Schwetzböfer. Original Singl itd. Tu li na obroke.
JERICA HUBAD, roj. DOLENC, LJUBLJANA,
Hilfer, eva ni ca 5.

Dular & Fabiani veletrgovina
z manufakturo.
Zaloga: Skladišče Balkan, Ljubljana.

BETON-ZELEZOBETON
VOodne ZGRADBE
ELEKTARNE
Jnž. Laurencič & Co STAVBENO PODJETJE
IZRABA VODNIH SIL
ZAGREB-LJUBLJANA-JEZUJI-MIŠE-VILE-INDUSTRIJSKE-STAVBE-NOSTOVI
PRORČUNI-MOČRTI IN OBISK INŽENIRJA BREZPLAČNO.

Najstarejša špedicijska tvrdka v Sloveniji
R. RANZINGER
Ljubljana šped. ciljska pisarna Jesenice
Podjetje se prevažanje blaga, južno železnice, Brzovozni in tovorni nabiralni promet in Avstrije in v Avstrijo. Zascarinjenje. Podjetje se prevažanje pohištva. Skladišče s posebnimi zaprtimi kabinami za pohištvo.
Brazjavi: Ranzinger. Interurban telefon 60.

Steyr
avtomobili

so letos sodelovali pri 15 dirkah in tekmah in so ostali, izjemši eno tekmo v Švici in eno na Angleškem, kjer so odnesli drugo in tretjo nagrado, v vseh ostalih dirkah zmagalci v svoji kategoriji, na Švedskem so odnesli prvo nagrado

za kar najmanjšo porabo bencina

ob najostrejši mednarodni konkurenci. Pri veliki tekmi v Monaku (Nizza) so zavzeli prvo mesto pri vseobčni klasifikaciji.

Glavni zastop tvornice avtomobilov „STEYR“ za Jugoslavijo

Margaretska ulica 6 **ZAGREB** Telefon int. 13—74.

Sveže droži
(kvas)
izvrsne kakovosti pošilja vsak dan najbolj sloveča tvornica Jugoslavije
Tvornica špirta in droži
preje Makso Mayer delniško društvo Savski Marof.